

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

Empowered lives.
Resilient nations.

RAPORT
DE MONITORIZARE ALTERNATIVĂ A IMPLEMENTĂRII ACȚIUNILOR DIN
PLANUL LOCAL (RAIONAL) ANTICORUPȚIE
PENTRU ANII 2018 – 2020
CANTEMIR
(PERIOADA DE MONITORIZARE – ANUL 2019)

Autori: Viorel Pîrvan, Liubomir Chiriac, Ana Znaceni și Ion Creangă

Chișinău 2020

Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” este succesorul de drept al Fundației Viitorul și păstrează în linii mari tradițiile, obiectivele și principiile de acțiune ale fundației, printre care se numără: formarea de instituții democratice și dezvoltarea unui spirit de responsabilitate efectivă printre oamenii politici, funcționari publici și cetățenii țării noastre; consolidarea societății civile și spiritului critic; promovarea libertăților și valorilor unei societăți deschise, modernizate și proeuropene. IDIS „Viitorul” reprezintă o instituție de cercetare, instruire și inițiativă publică, care activează pe o serie de domenii legate de: analiză economică, guvernare, cercetare politică, planificare strategică și management al cunoștințelor în Republica Moldova.

Orice utilizare a unor extrase ori opinii ale autorului acestei publicații trebuie să conțină referință la IDIS „Viitorul”.

Pentru mai multe informații asupra acestei publicații ori asupra abonamentului de recepționare a publicațiilor editate de către IDIS, vă rugăm să contactați IDIS „Viitorul”.

Adresa de contact:

Chișinău, Iacob Hâncu 10/1, 2005, Republica Moldova Telefon: (373-22) 21 09 32

Fax: (373-22) 24 57 14

www.viitorul.org

Elaborat de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul” în cadrul Programului de granturi mici pentru monitorizarea alternativă a planurilor anticorupție sectoriale și locale al proiectului „Lupta cu corupția prin consolidarea integrității în Republica Moldova”, implementat de PNUD Moldova cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei. Toate opiniile aparțin autorilor și nu reprezintă neapărat poziția oficială a PNUD-Moldova sau a instituțiilor finanțatoare.

CUPRINS

I. Rezumat executiv

II. Progresul în implementarea planului de acțiuni anticorupție în anul 2019

2.1. Prioritatea 1. Consolidarea integrității instituționale a APL prin prisma aplicării corespunzătoare a legislației anticorupție

2.2. Prioritatea 2. Gestionarea patrimoniului public local în condiții de legalitate, transparență și eficiență

2.3. Prioritatea 3. Asigurarea transparenței și prevenirea corupției în procesul de planificare, desfășurare și monitorizare a achizițiilor publice

2.4. Prioritatea 4. Sporirea calității serviciilor publice printr-un management eficient al resurselor umane

2.5. Prioritatea 5. Îmbunătățirea comunicării cu cetățenii și transparenței activității APL-urilor

III. Constatări și concluzii de bază ale monitorizării alternative

IV. Propuneri și recomandări

Anexa nr.1. Percepția cetățenilor din raionul Cantemir privind nivelul corupției și impactul acțiunilor anticorupție

Abrevieri

AAP - Agenția Achiziții Publice

ANI – Autoritatea Națională de Integritate

APL – Administrația publică locală

BAP - Buletinul Achizițiilor Publice

CNA – Centrul Național Anticorupție

ONG – Organizații Non Guvernamentale

UAT – Unitate Administrativ Teritorială

I. Rezumat executiv

Prezentul Raport de monitorizare examinează gradul de îndeplinire pe parcursul anului 2019 a 34 de acțiuni, grupate în 5 priorități, din Planul local anticorupție pentru anii 2018-2020 din raionul Cantemir, adoptat prin decizia Consiliului raional nr.08/23 – XXVI din 07.12.2017.

Planul local anticorupție pentru APL de nivelul II din raionul Cantemir asigură desfășurarea unui proces amplu axat pe măsurile anticorupție și orientat spre consolidarea integrității reprezentaților din sectoarele public, non-guvernamental și privat. Prioritățile stipulate în Planul local anticorupție țin să descurajeze implicarea, în mod special, a funcționarilor și aleșilor locali în acte de corupție, contribuie la sporirea calității serviciilor publice și asigură transparența instituțiilor publice și îmbunătățește comunicarea cu cetățenii.

Pentru desfășurarea activităților de monitorizare și evaluare, echipa de experți IDIS „Viitorul” a interacționat și a conlucrat cu grupurile țintă evidențiate, conform programului de implementare. Astfel, au avut loc discuții directe cu reprezentanții autorităților publice locale din raionul Cantemir, cetățeni și reprezentanți ai societății civile. S-au colectat informații din surse publice, a fost organizată o masă rotundă, a fost adresată solicitare oficială de acces la informație, dar în același timp s-au efectuat și chestionări cu cetățeni, tineri, reprezentanți ai societății civile etc.

Procesele socio-economice și politice din Republica Moldova influențează atât pozitiv cât și negativ situația privind implementarea măsurilor anticorupție în administrația publică locală. Din acest punct de vedere, **prin intermediul acestei analize s-a reușit, în opinia noastră**, identificarea lacunelor și mecanismelor ineficiente privind implementarea politicilor anticorupție la nivel local, aspectele neclare, confuze, incomplete care țin de **Planul local anticorupție pentru anii 2018-2020 din raionul Cantemir** din perspectiva funcționării instituțiilor sale, a impactului negativ asupra economiei naționale, asupra bunăstării cetățenilor, dar și asupra calității vieții populației.

Raportul respectiv de monitorizare și evaluare evidențiază punctele tari și slabe ale procesului de prevenire și combatere a fenomenului corupției și punctează concluziile și recomandările necesare.

Astfel, conform metodologiei de evaluare, gradul de realizare al acțiunilor trebuie să corespundă uneia din următoarele calificative: „Realizat”; „Parțial realizat”; „Nerealizat”. În ce privește termenul de realizare, calificativele sunt: ”Acțiune în desfășurare”; ”Termen de implementare respectat”; ”Termen de implementare depășit”; ”Termen de implementare respectat, acțiune în desfășurare”. Luând în considerare metodologia respectivă pentru implementarea acțiunilor pe anul 2019 din Planul local anticorupție a raionului Cantemir, au fost obținute următoarele rezultate:

CALIFICATIVE	ACȚIUNILE	NR. TOTAL	%
Nivelul de realizare a acțiunilor			
Realizat	9, 10, 13, 15, 18, 19, 20, 29, 31	9	26%
Parțial realizat	1, 2, 3, 4, 6, 8, 11, 14, 17, 21, 22, 23/1, 23/2, 23/3, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 32	21	62%
Nerealizat	5, 7, 12, 16	4	12%
Termenul de realizare			
Acțiune în desfășurare	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 19, 21, 22, 23/1, 23/2, 23/3, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32	30	88%
Termen de implementare respectat		-	-
Termen de implementare respectat, acțiune în desfășurare	20	1	3%
Termen de implementare depășit	12, 15, 18	3	9%

Principalele concluzii evidențiate în acest sens sunt:

- Completarea inadecvată a unor indicatori de progres din Planul local anticorupție;
- Lipsa unui feedback din partea Centrului Național Anticorupție referitor la rapoartele prezentate din partea entității publice raportoare;
- Slaba informare a consilierilor raionali privind îndeplinirea Planul local anticorupție;
- Supraîncărcarea cu sarcini administrative a responsabililor din cadrul APL de nivelul II privind procesul de îndeplinire a Planului local anticorupție, care diminuează calitatea pregătirii documentelor necesare pentru monitorizare;
- Informarea insuficientă a cetățenilor, ONG-urilor locale, oamenilor de afaceri privind procesul de realizarea a Planului local anticorupție;
- Lipsa unor mecanisme eficiente de aplicare a legilor;
- Activitatea insuficient de transparentă a autorităților și instituțiilor publice;
- Lipsa de transparență în achizițiile publice;
- Surse bugetare insuficiente pentru buna activitate;
- Educație și instruire anticorupție deficitară a funcționarilor și a populației etc;
- Nivel inadecvat de salarizare în sectorul public;
- Comunicare deficitară cu cetățenii;

Recomandările de bază indicate în prezentul raport sunt:

- Necesitatea informării periodice a consilierilor raionali privind realizarea Planul local anticorupție;
- Necesitatea simplificării procedurilor de raportare privind îndeplinirea Planului local anticorupție;
- Identificarea instrumentelor de motivare și stimulare suplimentare pentru persoanele responsabile de monitorizare și raportarea realizării acțiunilor din Plan;
- Modernizarea paginii web a Consiliului raional Cantemir și completarea cu informații privind implementarea Planului local anticorupție;
- Modificarea cadrului normativ pentru a unifica multitudinea de registre gestionate de entitățile publice;
- Efectuarea de către CNA a unei analize mai aprofundate asupra rapoartelor, a impactului măsurilor întreprinse la nivel raional și cu înaintarea recomandărilor pentru entități publice raportoare;
- Regândirea construcției Planurilor locale anticorupție și metodologia de evaluare;
- Schimbarea perioadei de raportare la una anuală;

Sperăm mult că concluziile și recomandările efectuate în cadrul acestui raport vor contribui la eficientizarea procesului de prevenire și combatere a fenomenului corupției, la sporirea integrității funcționarilor publici și aleșilor locali, înlesnind și accelerând astfel creșterea calitativă a actului guvernării la nivel local.

II. Progresul în implementarea planului de acțiuni anticorupție

Prioritatea 1	Consolidarea integrității instituționale a autorității publice prin aplicarea prevederilor legislației în domeniul anticorupție
----------------------	--

Rezultatele scontate:

1. *Climat de integritate instituțională și profesională cultivat.*
2. *Măsuri de sancționare a agenților publici și aleși locali aplicate pentru fiecare caz confirmat.*
3. *Specialist angajat la unitatea de audit intern.*
4. *Sistem de gestiune a riscurilor, inclusiv a riscurilor anticorupție, implementat.*

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
1	Asigurarea respectării regimului de incompatibilități, de restricții în ierarhie și de limitare a publicității	1.1	Numărul de cazuri de incompatibilități și restricții în ierarhie atestate și soluționate în entitățile publice	11	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		1.2	Numărul de sesizări la ANI cu privire la încălcarea regimului de incompatibilități și limitare a publicității	0		
		1.3	Numărul de persoane suspendate pentru asemenea încălcări	0		

În responsabilitățile entităților publice naționale și agenților publici se regăsește asigurarea respectării cadrului legal autohton ce se referă la integritate, completat și îmbunătățit în perioada 2016 – 2018, prin adoptarea - *legii cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr.132/2016*¹, instituție care înlocuiește Comisia Națională de Integritate creată în 2011; *legii privind declararea averii și a intereselor personale nr.133/2016*², care a înlocuit legea anterioară privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor supuse declarării și controlului; *legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr.134/2016*³, prin care sunt amendate 48 de acte normative pentru a fi raliat la noul cadrul legal ce se referă la integritate; *legii integrității nr.82/2017*⁴, care a înlocuit legea cu privire la prevenirea și combaterea corupției; *legii privind avertizorii de integritate nr.122/2018*.

În conformitate cu Raportul privind implementarea planului local anticorupție pentru anii 2018-2020 semestrul I și semestrul II anul 2019, administrația raională Cantemir indică 11 cazuri de incompatibilități și restricții în ierarhie atestate și soluționate în entitățile publice. Din ele 5 cazuri se referă la Președintele raionului (probabil se are în vedere Aparatul Președintelui) și 6 cazuri se referă la Consiliul Raional (bănuim că se referă la consilierii raionali). În rapoartele semestriale se mai indică că nu a fost sesizată Autoritatea Națională de Integritate cu privire la încălcarea regimului de incompatibilități și limitare a publicității, subsidiar, nu a fost suspendată nici o persoană pentru absența încălcărilor.

Este salutar că în rapoartele de monitorizare sunt notate realizările la fiecare indicator în mod separat pentru subiecții responsabili din Plan (Consiliul raional, Președintele raionului, 6 direcții și servicii raionale subordonate Consiliului raional). Această remarcă se referă și la alte acțiuni din rapoartele semestriale privind implementarea planului local anticorupție.

¹ Legea nr.132/16, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=366044>

² Legea nr.133/16, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=366046>

³ Legea nr.134/16, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=366048>

⁴ Legea nr.72/17, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=370852>

Pe pagina web a Consiliului raional Cantemir nu există nici o mențiune despre cele 11 cazuri de incompatibilitate și limitare a publicității din anul precedent, inclusiv nu sunt informații cum au fost soluționate aceste cazuri.

Pe pagina web a Autorității Naționale de Integritate, la data întocmirii prezentului raport de monitorizare, nu sunt identificate cazuri privind încălcarea regimului de incompatibilități, de restricții în ierarhie și de limitare a publicității, examinate de ANI în rezultatul sesizării responsabililor din raionul Cantemir.

În Raportul ANI pentru perioada ianuarie – septembrie 2019⁵ se menționează despre 17 acte de constatare privind regimul incompatibilităților și 1 act de constatare pentru restricții. Plus, sunt menționate 5 procese-verbale întocmite pentru „încălcarea regimului juridic al incompatibilităților și limitărilor aplicabile funcției publice sau funcției de demnitate publică” (art.313⁴ Cod contravențional). Însă, ANI nu prezintă o statistică detaliată pe raioane și categorii de subiecți vizati în procedurile de control și procesele contravenționale. Spre exemplu, în Raportul ANI sus-menționat sunt indicați la general: 30 de conducători ai organizațiilor publice; 16 primari; 10 consilieri locali; 10 funcționari publici; 5 funcționari publici cu statut special; 1 procuror; 1 viceprimar și 1 ex-primar. La fel sunt specificate următoarele categorii de subiecți pentru cele 65 de procese-verbale contravenționale întocmite: 14 conducători ai organizațiilor publice; 10 ex-deputați; 7 judecători; 7 procurori; 7 consilieri locali; 6 primari; 4 deputați; 4 funcționari publici; 4 funcționari publici cu statut special și 2 persoane care nu au statut de subiect al declarării.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
2	Asigurarea respectării regimului declarării averilor și intereselor personale	2.1	Numărul de agenți publici angajați / numiți / cu mandate validate pe parcursul anului și numărul de declarații depuse în momentul angajării / numirii / validării mandatului	45 / 8	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		2.2	Numărul total de agenți publici angajați / numiți / cu mandate validate care activează în entitatea publică pe parcursul anului 2019 și numărul de declarații depuse anual	166 / 95		
		2.3	Numărul de agenți publici ale căror mandat / raporturi de muncă sau de serviciu au încetat pe parcursul anului și numărul de declarații depuse la încetarea mandatului / raporturilor de muncă sau de serviciu pe parcursul anului respectiv	43 / 6		

În conformitatea cu legea privind declararea averii și a intereselor personale nr.133/2016 este obligatoriu de a declara averea și interesele personale de către subiectul declarării și membrii familiei, concubinul/concubina acestuia.

În conformitate cu Raportul privind implementarea planului local anticorupție pentru anii 2018-2020 semestrul I și semestrul II anul 2019, administrația raională Cantemir menționează indicatorii pentru fiecare etapă la care se obligă agenții publici să depună declarația de avere și interese personale, însă aceste informații sunt incomplete și confuze. Astfel, 45 de agenți publici au fost angajați / numiți / cu mandate validate pe parcursul anului 2019, dar informații sunt doar despre 8 declarații de avere și interese personale. În continuare, deși se raportează în total despre 166 de agenți publici angajați / numiți / cu mandate validate care activează în entitatea publică pe parcursul anului 2019, se cunosc doar despre 95 de declarații depuse. La fel, se indică 43 de agenți publici ale căror mandat / raporturi

⁵ Raportul ANI pentru perioada ianuarie – septembrie 2019, disponibil la adresa:
<http://ani.md/sites/default/files/Raport%20ANI%209%20luni%202019.pdf>

de muncă sau de serviciu au încetat pe parcursul anului 2019, dar informații despre depunerea declarațiilor sunt doar pentru 6 agenți publici. Suplimentar, se menționează că prin Dispoziția nr.24 –P din 31.01.2018 a fost desemnată persoana responsabilă de colectarea declarațiilor de avere și interese personale.

Este necesar de a remarca faptul că începând cu 1 ianuarie 2018, subiecții declarării sunt obligați să-și depună declarațiile exclusiv în formă electronică, prin intermediul sistemului informațional „e-Integritate”, disponibil pe pagina web oficială a Autorității Naționale de Integritate⁶. Astfel, după 1.01.2018 când declarațiile se depun în format electronic, pentru APL este dificil să țină evidența numărului agenților publici care au depus declarațiile, fapt menționat expres și în rapoartele semestriale ale raionului Cantemir. Or, semnarea declarației în formă electronică se face prin utilizarea de către fiecare subiect a semnăturii electronice emise în condițiile legii⁷ și eliberate subiecților declarării cu titlu gratuit⁸.

Cel mai rezonabil ar fi ca această responsabilitate de ținere a evidenței declarațiilor să fie exclusă din planul local anticorupție, or, Autoritatea Națională de Integritate are atribuția de a ține Registrul electronic al subiecților declarării averii și intereselor personale⁹, respectiv ANI are toate informațiile privind numărul declarațiilor depuse pe fiecare raion și entitate publică (71.504 declarații de avere și interese personale semnate digital, depuse în format electronic în perioada ianuarie – septembrie 2019¹⁰). Mai mult ca atât, Autoritatea Națională de Integritate este responsabilă de realizarea controlului declarațiilor de avere și interese personale, având obligația de verificare a depunerii în termen a declarațiilor de avere și interese personale, precum și respectarea cerințelor de formă a declarațiilor.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
3	Asigurarea respectării regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului	3.1	Numărul conflictelor de interese declarate	13	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		3.2	Numărul conflictelor soluționate în cadrul entităților publice	8		
		3.3	Numărul conflictelor de interese sesizate la ANI	2		
		3.4	Numărul actelor de constatare ale ANI cu privire la conflictele de interese	1		

Administrația raionului Cantemir a raportat 13 cazuri de încălcare a regimului conflictelor de interese declarate, 8 din ele au fost soluționate în cadrul entităților publice. Plus la aceasta, au fost 2 sesizări la ANI referitoare la conflictele de interese, iar ca rezultat a fost emis un act de constatare al ANI. Conflictele de interese au privit consilierii raionali (2), un funcționar din cadrul Aparatului Președintelui raionului, iar marea majoritate s-a referit la Direcția Generală Învățământ cu 10 conflicte de interese declarate, 8 soluționate, 2 sesizări ANI și un act de constatare ANI.

Informații despre toate aceste cazuri de conflicte de interese nu se regăsesc pe pagina web a Consiliului raional și în consecință publicul nu cunoaște despre ele.

⁶ Portalul declarațiilor disponibil la adresa: <https://declaratii.ani.md/searchDeclarations/index>

⁷ Legea nr. 91/2014 privind semnătura electronică și documentul electronic, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=353612>

⁸ Hotărârea Guvernului nr.673/2017, disponibilă la adresa: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=371288>

⁹ Art.7 alin.(1) lit.f) din legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr.132/2016, disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112395&lang=ro

¹⁰ Raportul ANI pentru perioada ianuarie – septembrie 2019, disponibil la adresa: <http://ani.md/sites/default/files/Raport%20ANI%209%20luni%202019.pdf>

Pe pagina web a Autorității Naționale de Integritate, la data întocmirii prezentului raport de monitorizare, la compartimentul Acte de constatare, există Actul de constatare nr.48/13 din 25.04.2019 în privința respectării regimului juridic al conflictelor de interese de către directoarea Grădiniței de copii din satul Bobocica, raionul Cantemir, fiind constatată încălcarea acestui regim, cu sesizarea autorității responsabile de a înceta raporturile de muncă și decăderea din dreptul de a exercita funcții publice sau funcție de demnitate publică¹¹.

Dacă administrația raională s-a referit anume la acest caz în rapoartele sale semestriale, rezultă că au fost monitorizate și raportate inclusiv cazurile de conflicte de interese a agenților publici din unitățile administrativ teritoriale de nivelul I. Este un fapt salutar în contextul în care acțiunile Planului local anticorupție se referă doar pentru nivelul raional.

Aici este oportun de a sublinia o *remarcă generală* referitor la ineficiența planurilor raionale anticorupție fără implicarea și includerea responsabilităților în materie de integritate pentru APL I, similare cu cele pentru APL II. Înțelegem că acest exercițiu este unul extrem de dificil din mai multe cauze, precum: lipsa capacităților de monitorizare a 898 de planuri locale anticorupție ale orașelor / municipiilor, satelor / comunelor; imposibilitatea impunerii unor astfel de planuri pentru APL I în virtutea principiului de autonomie locală etc. Însă, tot acest sistem de monitorizare al integrității în administrațiile publice locale rămâne a fi unul incomplet, iar axarea monitorizării doar pe APL II nu rezolvă problemele referitor la integritate de la nivel local.

Din nou reiterăm lipsa unei statistici detaliate a ANI, fiind doar indicate per general 53 de acte de constatare privind regimul conflictelor de interese și 15 procese-verbale întocmite pentru „nedeclararea sau nesoluționarea conflictului de interese” (art.313² Cod contravențional) în perioada ianuarie – septembrie 2019¹².

Deși este util pentru administrația raională Cantemir de a monitoriza numărul actelor de constatare ale ANI cu privire la conflictele de interese, această responsabilitate este totodată o povară în plus pentru APL și dublare a competențelor. Or, toate aceste informații sunt deținute de către Autoritatea Națională de Integritate, care le poate furniza în adresa Secretariatului Grupului de Monitorizare al Centrului Național Anticorupție. Plus la aceasta, administrația raională ar putea solicita și obține informații de la ANI referitoare la actele de constatare cu privire la conflictele de interese în cazul în care conducerea a sesizat ANI, însă pot fi situații în care controalele ANI în privința conflictelor de interese se inițiază la sesizarea unor persoane fizice sau juridice terțe, în rezultatul investigațiilor jurnalistice, iar rezultatele acestor controale să nu fie furnizate APL. De facto, ANI urmează să publice actele de constatare emise pe pagina sa web, însă în realitate constatăm că din 98 de acte de constatare în primele 9 luni ale anului 2019 au fost publicate pe web doar 44 de acte de constatare¹³.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
4	Asigurarea respectării regimului cadourilor	4.1	Comisia de evaluare și evidență a cadourilor, instituită și funcțională	8	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		4.2	Numărul cadourilor predate comisiilor de evidență și evaluare a cadourilor în cadrul entităților publice	0		
		4.3	Numărul și suma cadourilor răscumpărate în cadrul entităților publice	0		

¹¹ Actul de constatare nr.48/13 din 25.04.2019 disponibil la adresa: <http://ani.md/index.php/ro/acte-constatare>

¹² Raportul ANI pentru perioada ianuarie – septembrie 2019, disponibil la adresa: <http://ani.md/sites/default/files/Raport%20ANI%209%20luni%202019.pdf>

¹³ Actele de constatare ANI pentru anul 2019 disponibile la adresa: <http://ani.md/index.php/ro/acte-constatare>

		4.4	Numărul de cadouri inadmisibile, transmise agenției anticorupție și numărul de dosare penale și contravenționale instrumentate	0		
		4.5	Registru de evidență al cadourilor publicat pe pagina web	0		

În rapoartele privind implementarea planului local anticorupție administrația raionului Cantemir a raportat despre instituirea și funcționarea Comisiilor de evaluare și evidență a cadourilor în cadrul fiecărei entități publice responsabile. Însă, pe pagina web a consiliului raional Cantemir nu există nici o mențiune despre existența unor astfel de comisii și activitatea acestora. Mai mult ca atât, nu sunt informații, inclusiv pe web, despre existența unor comisii de evaluare și evidență a cadourilor în instituțiile publice subordonate Consiliului raional, or, asupra acestor instituții la fel se răsfrânge această acțiune din Planul local anticorupție.

Reieșind din informațiile prezentate, nu au existat cazuri de predare a cadourilor către comisii, nefiind completate Registrele de evidență a cadourilor, cu eventuala descriere a acestor cadouri. Subsecvent, nu au fost cazuri de cadouri inadmisibile, transmise către CNA, cu pornirea dosarelor penale sau contravenționale.

Pe pagina web a Consiliului raional Cantemir nu este publicat Registrul de evidență al cadourilor, inclusiv registrele altor entități, deși acest fapt trebuia realizat, fiind o obligație legală a conducătorului entității publice¹⁴.

De facto, declararea cadourilor rămâne a fi un instrument anticorupție cu caracter formal la nivel local. În afară de faptul că nu este utilizat, nu există un control al aplicării acestui instrument, dar nici nu există interes din partea societății (inclusiv cunoștințe) de a solicita administrației raionale utilizarea instrumentului dat și publicarea informațiilor referitor la cadourile declarate.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
5	Asigurarea neadmiterii, denunțării și tratării influențelor necorespunzătoare	5.1	Numărul cazurilor de influență necorespunzătoare denunțate	0	Acțiune nerealizată	Acțiune în desfășurare
		5.2	Numărul cazurilor de influență necorespunzătoare soluționate în cadrul entităților publice	0		
		5.3	Numărul cazurilor de influență necorespunzătoare denunțate la CNA / alte autorități anticorupție responsabile	0		

În conformitate cu rapoartele Consiliului raional Cantemir nu au fost cazuri de influență necorespunzătoare denunțate, soluționate în cadrul entităților publice, sau denunțate la CNA / alte autorități anticorupție în anul 2019.

Nici pe pagina web, dar nici din discuțiile purtate cu reprezentanții din administrația raionului Cantemir și societatea civilă¹⁵, nu au fost constatate cazuri de denunțare a influențelor necorespunzătoare. Mai mult ca atât, aceste noțiuni și importanța lor pentru cultivarea integrității instituționale sunt puțin cunoscute de către cetățeni.

¹⁴ art.16 alin.(5) lit.g) din legea integrității nr.82/2017, disponibilă la adresa:
http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105688&lang=ro

¹⁵ Masa rotundă cu reprezentanți din administrația raionului Cantemir și societatea civilă, desfășurată la 4.12.19 în or. Cantemir

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
6	Asigurarea neadmiterii și denunțării manifestărilor de corupție; protecția avertizorilor de integritate	6.1	Regulament privind organizarea activităților de denunțare a manifestărilor de corupție, adoptat	6	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		6.2	Numărul manifestărilor de corupție denunțate de către agenții publici conducătorilor entităților publice	0		
		6.3	Numărul avertizărilor de integritate depuse în cadrul entităților publice	0		
		6.4	Numărul avertizărilor de integritate transmise la CNA	0		
		6.5	Numărul avertizorilor de integritate supuși protecției			

Reieșind din rapoartele privind implementarea planului local anticorupție, nu au existat cazuri de manifestări de corupție denunțate de către agenții publici conducătorilor entităților publice, cazuri de avertizări de integritate depuse în cadrul entităților publice sau la CNA și cazuri de protecție a acestor avertizori de integritate. Totodată, se menționează că este adoptat pentru fiecare entitate responsabilă câte un Regulament privind organizarea activităților de denunțare a manifestărilor de corupție.

Pe pagina web a Consiliului raional nu există astfel de regulamente sau alte informații referitoare la denunțarea manifestărilor de corupție.

De un an și jumătate, în Republica Moldova este în vigoare legea privind avertizorii de integritate¹⁶, care asigură posibilitatea angajaților din sectorul public și privat să dezvăluie practicile ilegale și alte nereguli care ar afecta interesul public, fiind recunoscuți în calitate de avertizori de integritate și beneficiază de protecție în condițiile prevăzute de lege. Deși acesta reprezintă un instrument eficient de luptă împotriva corupției și a altor ilegalități, angajații ezită să dezvăluie practicile ilegale în calitate de avertizori de integritate. Una dintre cauze ar putea fi frica de eventuale presiuni și abuzuri la locul de muncă. La fel, presupunem lipsa cunoștințelor și incertitudinea angajaților referitoare la eficiența mecanismelor de protecție a avertizorilor de integritate.

Un rol esențial în asigurarea condițiilor de dezvoltare a ilegalităților, securității avertizorilor de integritate și protejarea lor de eventuale abuzuri și răzbunări îi revine angajatorului. Acesta este responsabil de crearea canalelor sigure de comunicare a dezvoltărilor făcute de angajat, de asigurarea confidențialității datelor cu caracter personal ale angajatului care dezvoltă o practică ilegală, elaborarea și ținerea Registrului dezvoltărilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate. Totodată, angajatorul are responsabilitatea de a aproba procedurile de examinare și raportare internă a dezvoltărilor practicilor ilegale conform modelului stabilit de către Guvern. Abia recent, Guvernul a aprobat Regulamentul privind procedurile de examinare și raportare internă a dezvoltărilor practicilor ilegale¹⁷, iar administrația raională Cantemir urmează să se conducă de prevederile acestui act normativ.

De remarcat, că pagina web a Consiliului raional Cantemir nu conține nici o mențiune referitoare la acest instrument anticorupție, nici modalitatea de raportare a practicilor ilegale în calitate de avertizori de integritate (un număr raional de telefon anticorupție, e-mail confidențial, boxă etc.), alte informații utile și necesare unui angajat pentru a dezvălui ilegalitățile din cadrul entității publice.

¹⁶ Legea privind avertizorii de integritate nr.122/2018, disponibilă la adresa:

http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105486&lang=ro

¹⁷ Regulamentul privind procedurile de examinare și raportare internă a dezvoltărilor practicilor ilegale nr.23/2020, disponibil la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119993&lang=ro

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
7	Asigurarea intoleranței față de incidentele de integritate	7.1	Numărul de sancțiuni disciplinare aplicate în cadrul entităților publice în legătură cu incidentele de integritate admise de agenți publici	0	Acțiune nerealizată	Acțiune în desfășurare
		7.2	Numărul sesizărilor depuse de către conducătorii entităților publice la autoritățile anticorupție cu privire la incidentele de integritate ce constituie infracțiuni și contravenții	0		
		7.3	Numărul de suspendări din funcții ale agenților publici inculpați pentru infracțiuni de corupție sau conexe corupției	0		

Din informațiile cuprinse în rapoartele privind implementarea planului local anticorupție, în anul 2019 nu a fost înregistrat nici un caz cu privire la incidentele de integritate și nici aplicate sancțiuni disciplinare. Totodată, nu a fost raportat nici un caz de sesizare depusă de către conducătorii entităților publice la autoritățile anticorupție cu privire la incidentele de integritate ce constituie infracțiuni și contravenții, precum și nici un caz de suspendare din funcții ale agenților publici inculpați pentru infracțiuni de corupție sau conexe corupției.

Remarcăm că nici pe pagina web nu sunt careva mențiuni despre incidentele de integritate, dar și cetățenii au cunoștințe vagi despre astfel de manifestări.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
8	Asigurarea respectării accesului la informații de interes public	8.1	Persoanele responsabile de accesul la informații de interes public, desemnate în cadrul subdiviziunilor Consiliului raional	9	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		8.2	Numărul de solicitări de acces la informații, transmise anual entității publice	1287		
		8.3	Numărul de refuzuri de acces la informații	2		
		8.4	Numărul contestațiilor depuse anual în instanța de judecată împotriva refuzului entității publice de a oferi acces la informații	0		
		8.5	Numărul de hotărâri adoptate anual de instanțele de judecată privind obligarea entității publice de a oferi informațiile solicitate	0		

În conformitate cu informația furnizată de administrația raională Cantemir, în fiecare entitate există câte o persoană responsabilă de accesul la informații de interes public, iar în Aparatul Președintelui raionului sunt 2 astfel de persoane (în total 9). Din discuțiile cu reprezentanții administrației raionale, cunoaștem că există persoane responsabile de acest domeniu.

Din informațiile oferite de către administrația raională, constatăm un număr destul de mare de solicitări de acces la informații – 1287 pe parcursul anului 2019 (dintre care 762 de solicitări către Președintele raionului și Aparatul său), dar și o deschidere a entității publice, care a furnizat răspunsurile la cererile recepționate, fiind doar 2 cazuri când s-a refuzat.

Pentru a verifica cum respectă administrația raională Cantemir prevederile legale, IDIS "Viitorul" a utilizat instrumentul "petiționarul misterios", fiind adresată o solicitare de acces la informație din partea unei persoane fizice terțe. Astfel, în temeiul legii privind accesul la informație nr.982/2000,

printr-o scrisoare expediată prin poștă, persoana a solicitat furnizarea informației referitoare la numărul procedurilor de achiziție publică, desfășurate de către Consiliul Raional Cantemir în anul 2019, la care au participat reprezentanți ai societății civile în grupul de lucru. În termenul prevăzut de lege a fost pusă la dispoziția petiționarului informația solicitată, fiind indicat că reprezentanții societății civile nu au participat în anul 2019 în cadrul grupului de lucru pentru achiziții publice.

Potrivit informațiilor din rapoartele privind implementarea planului local anticorupție, nu au existat contestații în anul 2019 în instanța de judecată împotriva refuzului entității publice de a oferi acces la informații. Acest fapt este confirmat și de informațiile prezente pe portalul instanțelor de judecată¹⁸, la rubrica "agenda ședințelor" și "hotărârile instanței", nefiind identificate cauze civile în 2019 referitoare la încălcarea accesului la informație.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
9	Asigurarea implementării și respectării normelor de etică și deontologie	9.1	Adoptarea codurilor de etică și deontologie pentru entitățile publice/ subdiviziunile care nu au astfel de coduri	1	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		9.2	Planurile anuale de instruire, inclusiv de instruire continuă, aprobate	5		
		9.3	Numărul de instruiți și de agenți publici instruiți cu privire la normele de etică și deontologie	100		
		9.4	Numărul de cazuri de încălcare a normelor de etică și deontologie, sancționate disciplinar	0		

Prin decizia Consiliului raional 08/47-XXVI din data 07.12.2017 a fost aprobat Regulamentul de conduită etică a funcționarilor publici și persoanelor cu funcție de demnitate publică din cadrul aparatului președintelui raionului și a subdiviziunilor Consiliului raional Cantemir¹⁹.

Reieșind din practicile internaționale, dar și pentru a preveni încălcarea eticii, normelor și moralității profesionale de către consilierii raionali, ar fi oportun de elaborat, publicat și implementat un Cod de etică pentru aleșii locali (consilierii raionali). Un astfel de Cod nu a putut fi identificat pe pagina web a Consiliului raional Cantemir.

Deși în rapoartele de implementare se raportează despre 5 planuri anuale de instruire, inclusiv de instruire continuă, aprobate în anul 2019, nu au fost identificate informații pe web despre astfel de planuri de instruire.

În conformitate cu cele prezentate în rapoartele semestriale, în anul 2019 au avut loc 100 de instruiți pentru agenții publici cu privire la normele de etică și deontologie, cele mai multe instruiți (85) fiind pentru Direcția generală învățământ a Consiliului raional. În pofida numărului mare de instruiți, în arhiva noutăților de pe pagina web a Consiliului raional nu există informații despre aceste instruiți.

Nu au fost raportate și lipsesc informații despre cazuri de încălcare a normelor de etică și deontologie, inclusiv sancționate disciplinar.

¹⁸ Portalul instanțelor de judecată, disponibil la adresa: <https://www.instante.justice.md/>

¹⁹ Decizia Consiliului raional 08/47-XXVI din 07.12.2017, disponibilă la adresa: <http://cantemir.md/libview.php?l=ro&idc=97&id=637&t=Informatii-utile/Noutati/Regulament-conduita-functionar-public>

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
10	Asigurarea implementării managementului riscurilor de corupție	10.1	Registrele riscurilor, care includ și riscurile de corupție, elaborate	7	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		10.2	Completarea registrului riscurilor cu riscurile de corupție după incidentele de integritate din cadrul entităților publice	7		
		10.3	Raportul privind implementarea măsurilor de tratare a riscurilor, elaborat anual	7		

Potrivit rapoartelor privind implementarea planului local anticorupție (semestrul I și II), se menționează că toate entitățile responsabile și-au aprobat Registrele riscurilor, acestea fiind completate și anual sunt elaborate rapoarte privind implementarea măsurilor de tratare a riscurilor. În pofida celor relatate, pe pagina web a Consiliului raional nu sunt menționați despre existența Registrului riscurilor, completarea lui și alte informații privind implementarea măsurilor de tratare a riscurilor.

Este necesar de a remarca că legea integrității (art.21 alin.(3)) stabilește responsabilitatea pentru conducătorul entității publice și agenții publici desemnați responsabili pentru efectuarea procedurilor de furnizare a informațiilor oficiale, în funcție de competențele stabilite, să asigure accesul efectiv la registrele de informații deținute, care vor fi completate în conformitate cu legislația cu privire la registre.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
11	Asigurarea respectării regimului de restricții și limitări în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și migrarea agenților publici în sectorul privat (pantuflej)	11.1	Numărul anual de agenți publici care și-au încetat mandatul, raporturile de muncă sau de serviciu	39	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		11.2	Numărul ofertelor de muncă sau de angajare oferite agenților publici în cadrul organizațiilor comerciale, comunicate de către agenții publici înainte de încetarea mandatului, a raporturilor de serviciu	0		
		11.3	Numărul de contracte comerciale refuzate anual de către entitățile publice din motivul că în organizațiile comerciale activează persoane care, pe parcursul ultimului an, au fost agenți publici în cadrul entităților publice	0		

Din informațiile prezentate reiese că în anul 2019 și-au încetat mandatul / raporturile de muncă 39 de agenți publici, dintre ei 33 de consilieri raionali. Nu au existat cazuri de comunicare a ofertelor de muncă / angajare oferite agenților publici în cadrul organizațiilor comerciale înainte de încetarea mandatelor / raporturilor de muncă ale acestora. La fel, nu au existat situații de refuz a contractelor comerciale de către entitățile publice din motivul că în organizațiile comerciale activează persoane care, pe parcursul ultimului an, au fost agenți publici în cadrul entităților publice. Toate aceste informații nu pot fi probate, neexistând nici o mențiune pe pagina web.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
12	Angajarea specialistului la unitatea de audit intern în cadrul autorității	12.1	Concurs de ocuparea a funcției publice vacante, organizat	0	Acțiune nerealizată	Termen de implementare depășit
		12.2	Persoană selectată pe bază de merit	0		
		12.3	Plan strategic și anual al activității de audit, aprobat de către Președintele raionului	0		

Din informațiile prezentate reiese că administrația raională nu a reușit să organizeze un concurs pentru ocuparea funcției publice vacante de specialist auditor, nefiind angajată până în prezent o astfel de persoană. La fel, nu există aprobat un Plan strategic și anual al activității de audit. Toate aceste momente indică asupra faptului că unitățile de audit intern în cadrul autorității nu au fost încă consolidate.

Prioritatea 2	Gestionarea patrimoniului public local în condiții de legalitate, transparență și eficiență
----------------------	--

Rezultatele scontate:

1. Sistem de proceduri privind modul de gestionare a patrimoniului la nivel local, implementat.
2. Proces transparent de vânzare/locățiune/arendă a bunurilor patrimoniului public local, asigurat.
3. Bunurile la nivel local atribuite patrimoniului public, înregistrate și evaluate conform prevederilor legislației în vigoare.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
13	Asigurarea gestionării transparente și responsabile a patrimoniului public și a asistenței externe	13.1	Numărul bunurilor patrimoniului public local, înregistrat și evaluat	712	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		13.2	Informația privind gestionarea patrimoniului entităților publice, publicată	7		
		13.3	Informația privind atragerea și gestionarea asistenței externe, publicată	1		
		13.4	Numărul informațiilor privind planificarea și administrarea lucrărilor de construcții, publicate pe pagina web	10		
		13.5	Rapoartele entității publice care a atras fonduri externe cu privire la rezultatul obținut în urma acestei asistențe	7		
		13.6	Planurile anuale și trimestriale de achiziții publice ale entităților publice, publicate pe paginile lor a web a Consiliului Raional	7		

Pentru precizare, chiar dacă în acțiune și indicatori nu este indicat expres, e firesc că se are în vedere bunurile imobile, deoarece acestea reprezintă interes major și sunt supuse înregistrării și evidenței obligatorii.

Informațiile prezentate de administrația raionului Cantemir pe de o parte este una prețioasă și cuprinzătoare, iar pe de altă parte este confuză, stare cauzată în principal de indicatorii confuzi, prevăzuți în acțiune, preluați din Planul – model.

Astfel, se raportează despre 712 bunuri din patrimoniul public local înregistrate și evaluate în anul 2019. Pentru unele entități publice nu se menționează numărul, dar se precizează valoarea acestora în lei. Toate aceste date sunt stocate la contabilitatea entităților publice, care efectuează inventarierea acestor bunuri. Informațiile respective nu sunt făcute publice.

Referitor la înregistrarea și evaluarea bunurilor imobile la nivel local este actuală problema neînregistrării acestora în modul convenit în Registrul bunurilor imobile, multe dintre ele nu sunt luate la evidență în modul corespunzător, inclusiv nu sunt evaluate la prețul real.

Unul din cele mai vulnerabile domenii pentru autoritățile administrației publice locale îl reprezintă administrarea patrimoniului unităților administrativ-teritoriale (bunurile imobilele, terenurile). Cele mai răspândite acte de corupție în acest domeniu sunt legate de: darea în administrare, arendă, concesiune ori locațiune a bunurilor din patrimoniul public; vânzarea, privatizarea, concesiunea, darea în arendă a bunurilor domeniului privat; organizarea și desfășurarea, licitațiilor și concursurilor privind vânzarea – cumpărarea terenurilor; înstrăinarea terenurilor pentru construcții; înstrăinarea terenului aferent și adiacent construcțiilor; înstrăinarea bunurilor ce nu pot fi înstrăinate conform legii; diminuarea esențială a prețurilor bunurilor imobile care se înstrăinează; schimbarea destinației terenurilor etc.

Administrația raionului Cantemir raportează că pe parcursul anului 2019 au fost publicate 7 informații privind gestionarea patrimoniului, iar unele au fost publicate parțial, fără a explica ce se înțelege prin aceasta. Din analiza paginii web constatăm lipsa unor informații referitoare la gestionarea patrimoniului raional.

Trebuie să subliniem faptul că indicatorul sus-analizat ”Informația privind gestionarea patrimoniului entităților publice publicată” de facto dublează acțiunea 14 cu indicatorii săi, care se referă la publicarea anunțurilor și rezultatelor gestionării patrimoniului public local.

Notăm aici și o obiecție de ordin general referitoare la denumirea acțiunii 13 (asigurarea gestionării transparente și responsabile a patrimoniului public și a asistenței externe) și acțiunii 14 (asigurarea transparenței în procesul de administrare și gestionare a bunurilor patrimoniului public local) din Plan, or, în esență, acestea sună practic la fel.

Potrivit rapoartelor privind implementarea planului local anticorupție, în anul 2019 a fost publicată doar o informație privind atragerea și gestionarea asistenței externe, iar unele au fost publicate parțial, fără a explica ce se are în vedere. Subliniem faptul că pe pagina web nu există informații despre proiectele de asistență din fonduri externe.

Administrația raională Cantemir raportează că au fost publicate pe pagina web 10 informații privind planificarea și administrarea lucrărilor de construcții, fapt ce nu corespunde realității ca rezultat al analizei paginii web. Aici însă trebuie să remarcăm unele momente importante. Când vorbim de lucrări de construcție subînțelegem achiziții publice de lucrări, respectiv, astfel de informații urmau să fie cuprinse în planul de achiziție pentru anul 2019 (anunțul de intenție), în rezultatele procedurilor de achiziții (anunțurile de atribuire), cât și în informațiile referitor la executarea acestor contracte. Pe web este menționat la rubrica ”noutăți” Planul de achiziții²⁰ al Consiliului raional, însă acesta nu poate fi accesat. În rest, pe pagina web nu sunt publicate informații privind achizițiile publice și rezultatele lor, inclusiv monitorizarea executării contractelor de achiziții publice de lucrări.

²⁰ Planul de achiziții 2019, disponibil la adresa: <http://cantemir.md/libview.php?l=ro&idc=97&id=802&t=/Informatii-utile/Noutati/Plan-achizitii-2019>

În pofida faptului că administrația raională Cantemir menționează despre existența rapoartelor (7) cu privire la rezultatul obținut în urma asistenței din fonduri externe, pe pagina web oficială nu sunt publicate astfel de rapoarte.

Deși în rapoartele privind implementarea planului local anticorupție se menționează despre publicarea a 7 planuri anuale și trimestriale de achiziții publice, astfel de informații nu corespund realității.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
14	Asigurarea transparenței în procesul de administrare și gestionare a bunurilor patrimoniului public local	14.1	Numărul anunțurilor privind desfășurarea licitațiilor de vânzare/locățiune/arendă a bunurilor patrimoniului public local publicate în termeni rezonabili inclusiv pe pagina web a Consiliului raional	6	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		14.2	Numărul informațiilor cu privire la rezultatele licitațiilor/concursurilor/negocierilor de vânzare/locățiune/arendă a bunurilor patrimoniului public local aduse la cunoștința publicului prin intermediul panourilor informative, paginii web a Consiliului raional	3		

Administrația raională Cantemir indică publicarea, inclusiv pe pagina web a entităților publice, a anunțurilor privind desfășurarea licitațiilor de vânzare / locățiune / arendă a bunurilor patrimoniului public local (6 anunțuri). La fel, raportează pentru anul 2019 publicarea prin intermediul panourilor informative a informațiilor cu privire la rezultatele licitațiilor / concursurilor / negocierilor de vânzare / locățiune / arendă a bunurilor patrimoniului public local (3 rezultate publicate).

În rezultatul analizei informațiilor plasate pe pagina web a Consiliului raional Cantemir, nu a fost identificat nici un anunț și nici un rezultat din cele menționate în rapoartele privind implementarea planului local anticorupție, care se referă la licitațiile cu bunurile din patrimoniul public raional. Referitor la publicarea rezultatelor pe panourile informative, această modalitate de publicare (prevăzută de lege) nu asigură deplin informarea unui cerc larg al publicului despre rezultatele acestor licitații.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
15	Elaborarea, adoptarea și publicarea Regulamentului intern de gestionare a patrimoniului public local	15.1	Regulamentul intern de gestionare a patrimoniului public local elaborat, aprobat și publicat	2	Acțiune realizată	Termen de implementare depășit
		15.2	Desemnarea persoanei responsabile de administrarea și gestionarea patrimoniului public și publicarea datelor de contact	2		

Potrivit informațiilor prezentate de către Consiliul raional Cantemir, a fost aprobat Regulamentul intern de gestionare a patrimoniului public local și desemnată persoana responsabilă de administrarea și gestionarea patrimoniului public, care se referă și la subdiviziunile Consiliului, cu excepția Direcției generale învățământ care are propriile reguli și persoană responsabilă.

Ca remarcă subliniem că lipsește orice informație despre aceste regulamente și persoane responsabile, nefiind publicate nici datele de contact ale acestora. Mai mult ca atât, din analiza Raportului CNA de

monitorizare a implementării Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție pentru anii 2017-2020 (Perioada de raportare: anul 2018)²¹, precum și din analiza Raportului CNA (Perioada de raportare: semestrul I al anului 2019)²², nu a fost elaborat în termenul prevăzut (trimestrul IV anul 2018) și nici în anul 2019 Regulamentul intern de gestionare a patrimoniului public local.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
16	Delimitarea și înregistrarea tuturor terenurilor în terenuri proprietate publică a statului și terenuri proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale, inclusiv a terenurilor ce țin de domeniul public sau privat	16.1	Registrul terenurilor proprietate publică elaborat, aprobat, actualizat permanent și publicat	0	Acțiune nerealizată	Acțiune în desfășurare
		16.2	Numărul terenurilor- proprietate publică, delimitate și înregistrate în Registru	0		

Reieșind din cele raportate de către Consiliul raional Cantemir, nu a fost aprobat și publicat un Registru al terenurilor proprietate publică și nu au fost delimitate terenurile proprietate publică și înregistrate în acest registru. La fel, pe web nu există informații despre acest registru și terenurile proprietate publică.

Trebuie să remarcăm că până în prezent nu este definitivat procesul de delimitare a proprietății statului de proprietatea unităților administrativ teritoriale și de delimitare a bunurilor din proprietatea publică a unităților administrativ teritoriale (bunurile din domeniul public și bunurile din domeniul privat al UAT). Totodată, cadrul legal privind patrimoniul UAT este confuz, contradictoriu, lacunar, superficial, fapt ce dă posibilitate de interpretări abuzive.

Remarcă: administrația raionului Cantemir propune modificarea Planului local anticorupție, prin excluderea acțiunii nr.16, deoarece UAT de nivelul II nu deține terenuri.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
17	Instruirea specialiștilor în domeniul administrării și gestionării patrimoniului public	17.1	Numărul persoanelor instruite	29	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		17.2	Numărul cursurilor de instruire	12		

Informația prezentată de administrația raională indică că în anul 2019 au fost 12 cursuri de instruire, în cadrul cărora au fost instruite 29 de persoane în domeniul administrării și gestionării patrimoniului public. Menționăm că pe pagina web nu există nici o informație despre instruirile organizate de către APL în domeniul administrării și gestionării patrimoniului public.

În general, trebuie de subliniat faptul, că orice funcționar are obligația de a-și perfecționa, în mod continuu, abilitățile și pregătirea profesională, iar fiecare autoritate publică are obligația de a asigura organizarea unui proces sistematic și planificat de dezvoltare profesională continuă a funcționarului

²¹ Raportului CNA de monitorizare a implementării Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție 2017-2020 (Perioada de raportare: anul 2018), disponibil la adresa:

https://cna.md/public/files/Raport_de_monitorizare_i_evaluare_a_implementarii_Strategiei_Naionale_de_Integritate_i_Anticorupcie_p_entru_anii_2017-2020_Perioada_de_raportare_anul_2018.pdf

²² Raportului CNA de monitorizare a implementării Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție 2017-2020 (Perioada de raportare: semestrul I al anului 2019), disponibil la adresa: https://cna.md/public/files/Raport_SNIA_sem_I_2019_final.pdf

public²³, fiind elaborat la nivel național și un Program de instruire a funcționarilor publici pentru anii 2016-2020²⁴.

Prioritatea 3	Asigurarea transparenței și prevenirea corupției în procesul de planificare, desfășurare și monitorizare a achizițiilor publice
----------------------	--

Rezultatele scontate:

1. *Transparență și acces la informație la toate etapele procesului de achiziție publică efectuate de către APL, asigurat.*
2. *Membrii grupului de lucru pentru achiziții și specialiștii pe achiziții publice din cadrul APL, instruiți și pregătiți corespunzător.*
3. *Încălcarea măsurilor de integritate instituțională și regimului conflictelor de interese de către membrii grupului de lucru pentru achiziții, sancționată.*
4. *Combaterea concurenței neloiale în domeniul achizițiilor publice, asigurată.*

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
18	Corelarea procesului de achiziții cu planurile de dezvoltare, antrenarea societății în procesul de identificare a necesităților, evitarea achizițiilor inutile și neplanificate	15.1	Bugetul consultat înainte de aprobare, elaborat	1	Acțiune realizată	Termen de implementare depășit
		15.2	Planul de achiziții elaborat și publicat pe pagina web a instituției	1		
		15.3	Achizițiile efectuate conform planului de achiziții	8		

Administrația raională a indicat că bugetul raional a fost consultat înainte de aprobare. Însă, pe pagina web a Consiliului raional Cantemir nu este plasat nici un anunț de consultare, nici proiectul bugetului pentru anul 2020.

Remarcăm că anunțul privind organizarea consultărilor publice a proiectului bugetului trebuia să cuprindă astfel de informații necesare pentru cetățeni, precum²⁵: a) argumentarea necesității de a adopta decizia; b) data plasării anunțului; c) termenul-limită de prezentare a recomandărilor; d) modalitatea în care părțile interesate pot avea acces la proiectul de decizie; e) modalitatea consultărilor publice; f) modalitatea în care părțile interesate pot prezenta sau expedia recomandări; g) numele și datele de contact (numărul de telefon, adresa poștei electronice, adresa poștală) ale persoanelor responsabile de recepționarea și examinarea recomandărilor referitoare la proiectul de decizie supus consultării. Publicul trebuie să dispună de 10 zile lucrătoare pentru a veni cu recomandări.

Potrivit informațiilor furnizate în rapoartele privind implementarea planului local anticorupție, a fost elaborat și publicat Planul anual de achiziții publice pe web, dar în rezultatul analizei pagini web a Consiliului raional Cantemir, menționăm lipsa unui asemenea Plan de achiziții.

²³ Legea cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public nr.158/2008, disponibilă la adresa:

http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115176&lang=ro

Regulamentul cu privire la dezvoltarea profesională continuă a funcționarilor publici (anexa nr.10 la Hotărârea Guvernului nr.201/2009), disponibil la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=115403&lang=ro

²⁴ Program de instruire a funcționarilor publici pentru anii 2016-2020 (Hotărârea Guvernului nr.970/2016), disponibil la adresa:

http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=94491&lang=ro

²⁵ Hotărârea Guvernului cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional nr.967/2016, disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119856&lang=ro

Din rapoartele APL Cantemir reiese că în anul 2019 au fost desfășurate 8 achiziții conform Planului de achiziții, fiind specificat că 4 au fost achiziții de mică valoare. Pe pagina web a Consiliului raional Cantemir nu sunt informații despre aceste achiziții și rezultatele lor. La fel, pe web nu este publicată nici Darea de seamă privind realizarea achizițiilor publice de valoare mică, obligatorie pentru entitatea publică²⁶.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
19	Asigurarea transparenței în procesul de planificare, desfășurare și monitorizare a achizițiilor publice	19.1	Numărul anunțurilor de intenție publicate în Buletinul Achizițiilor Publice (BAP) și pe pagina web a Agenției Achiziții Publice (AAP)	7	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		19.2	Rezultatele/anunțurile de atribuire, publicate pe pagina web a APL	2		
		19.3	Numărul anunțurilor publicate în presa locală și regională	4		
		19.4	Rapoartele anuale și semestriale privind executarea contractelor de achiziții publice elaborate și publicate pe pagina web a APL	2		

Fiind o obligație prevăzută în legea privind achizițiile publice nr.131/2015²⁷, anunțurile de intenție au fost publicate în Buletinul Achizițiilor Publice (BAP) și pe pagina web a Agenției Achiziții Publice (AAP). Entitatea raportoare indică doar 7 astfel de anunțuri de intenție publicate.

Potrivit APL Cantemir, pe pagina web au fost publicate 2 rezultate / anunțuri de atribuire. După cum deja a fost menționat în prezentul raport, administrația raională nu publică rezultatele acestor achiziții pe pagina sa web. Indiferent de faptul că achizițiile de valoare mică au reglementări și proceduri mai simple, autoritatea contractantă are obligația de a asigura și în cazul acestor achiziții utilizarea eficientă a resurselor financiare, transparența, obiectivitatea și imparțialitatea procesului de achiziție, precum și încrederea publică față de acesta.

Potrivit administrației raionale, în 4 cazuri au fost publicate anunțurile de atribuire în presa locală și regională. Nu au putut fi verificate aceste informații, însă faptul utilizării mass-mediei locale / regionale contribuie la transparența achizițiilor publice.

Deși administrația raională raportează că au fost publicate 2 rapoarte anuale și semestriale privind executarea contractelor de achiziții publice, din analiza paginii Consiliului raional Cantemir nu au fost identificate aceste rapoarte. Este necesar de a sublinia faptul că grupul de lucru din cadrul autorității contractante are responsabilitatea de a asigura monitorizarea executării contractelor de achiziție publică, întocmind rapoarte în acest sens, trimestrial/semestrial și anual. Rapoartele respective, care vor include în mod obligatoriu informații cu privire la etapa de executare a obligațiunilor contractuale, cauzele neexecutării, reclamațiile înaintate și sancțiunile aplicate, mențiuni cu privire la calitatea executării contractului etc., vor fi plasate pe pagina web a autorității contractante, iar în lipsa acestora pe pagina oficială a autorității centrale căreia i se subordonează sau a autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea²⁸.

²⁶ Regulamentul cu privire la achizițiile publice de valoare mică (Hotărîrea Guvernului nr.665/2016) http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=92984&lang=ro

²⁷ Legea privind achizițiile publice nr.131/2015, disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=113104&lang=ro

²⁸ Regulamentul cu privire la activitatea grupului de lucru pentru achiziții (Hotărîrea Guvernului nr.667/2016), disponibil la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=92988&lang=ro

Obiecție generală: indicatorii de progres din acțiunea nr.19 trebuie să se refere separat și la publicarea rezultatelor achizițiilor publice de valoare mică. Totodată, a fost omis un indicator important, care se referă la publicarea pe web a anunțurilor de participare la achizițiile publice desfășurate prin licitații publice, cererea ofertelor de prețuri, alte modalități.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
20	Reglementarea internă a procesului de achiziții publice	20.1	Ordinul intern privind activitatea grupului de lucru cu specificarea comprehensivă a drepturilor și responsabilităților fiecărui membru este elaborat și aprobat	6	Acțiune realizată	Termen de implementare respectat, acțiune în desfășurare

Administrația raională Cantemir a informat despre elaborarea și aprobarea Dispoziției Președintelui nr.59-A din 27.04.2018 privind activitatea grupului de lucru a Consiliului raional și Dispoziția Președintelui nr.59A din 27.04.2018, cu modificări operate prin Dispoziția nr.90A din 22.06.2018 privind activitatea grupului de lucru a Direcției agricultură, economie și relații funciare. Totodată, se menționează încă 4 subdiviziuni care au grupuri de lucru și în privința cărora au fost emise ordine de constituire a acestor grupuri de lucru.

Notăm că pe pagina web a Consiliului raional nu este nici o mențiune despre astfel de ordine / dispoziții ale Președintelui raionului Cantemir.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
21	Consolidarea procesului de monitorizare a executării contractelor și efectuarea modificărilor în contracte	21.1	Persoana responsabilă de monitorizare a procesului de executare a contractelor, desemnată	1	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		21.2	Rapoartele de monitorizare sunt prezentate lunar grupului de lucru pentru achiziții	1		
		21.3	Numărul acordurilor de modificare a contractelor din numărul totalul de acorduri adiționale, semnate examinate și aprobate de grupul de lucru	3		
		21.4	Numărul contractelor neperformante, examinate în ședință grupului de lucru, cu luarea deciziilor în contextul acestora	0		
		21.5	Valoarea penalităților aplicate	0		
		21.6	Numărul de sesizări a organelor competente	0		

În rapoartele semestriale este indicată persoana responsabilă de monitorizare a procesului de executare a contractelor. Se mai afirmă că rapoartele de monitorizare sunt prezentate lunar grupului de lucru pentru achiziții. În pofida acestor afirmații, publicului nu-i este adus la cunoștință toate aceste informații.

În anul 2019 sunt raportate 3 acorduri de modificare a contractelor din numărul totalul de acorduri adiționale semnate, examinate și aprobate de grupul de lucru. Notăm lipsa oricărei informații pe pagina web a Consiliului raional referitoare la acordurile de modificare a contractelor de achiziții publice.

Este important de a sublinia că acordurile adiționale sunt mai puțin controlate comparativ cu oferta inițială și procesul de atribuire a contractului, nefiind necesară pentru autoritatea contractantă organizarea unei noi proceduri de achiziție publică. În consecință, modificarea contractului constituie o modalitate răspândită de a ”cîștiga” în mod fraudulos mijloace financiare. Iată de ce este necesar de a transparentiza orice modificare la contractele de achiziții publice, inclusiv pentru a monitoriza argumentele autorității contractante de a efectua aceste modificări, precum și dacă au fost respectate condițiile impuse de legea achizițiilor publice nr.131/2015 (art.76).

Potrivit informațiilor furnizate, în anul 2019 nu au existat contracte neperformante examinate în ședința grupului de lucru, cu luarea deciziilor în contextul acestora. La fel, se menționează lipsa penalităților aplicate și a sesizărilor adresate organelor competente.

În procesul de achiziție publică, etapă de monitorizare a executării contractelor de achiziție publică este cea mai vulnerabilă. Responsabilitatea de monitorizare îi revine grupului de lucru, care are sarcina de a verifica cum sunt executate contractele, dacă sunt realizate obligațiile asumate de operatorul economic, motivele de neexecutare a acestora. În caz de neîndeplinire a obligațiilor contractuale de către operatorul economic, autoritatea contractantă poate înainta reclamații, aplica sancțiuni operatorului economic, precum și poate solicita Agenției Achiziției Publice includerea operatorului economic în Lista de interdicție (interdicție de participare la achiziții publice pe termen de 3 ani) conform Regulamentului cu privire la modul de întocmire a Listei de interdicție a operatorilor economici²⁹.

Autoritățile contractante nu utilizează sau foarte rar utilizează instrumentele legale de care dispun (inclusiv cele care reies din prevederile Codului civil, legislației procesual – civile, altor acte normative) pentru a stopa încălcările operatorilor economici la etapa de executare a contractelor, pentru a-i responsabiliza și obliga să remedieze neconformitățile. Este și cazul administrației raionale Cantemir.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
22	Încurajarea participării societății în componența grupului de lucru prin crearea unei liste de ONG –uri care vor primi înștiințări la anunțarea achizițiilor și includerea în componența grupului de lucru pentru achiziții a reprezentanților societății civile	22.1	Registrul de evidență al cererilor parvenite de la societatea civilă, întocmit	1	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		22.2	Numărul cererilor de includere în componența grupului de lucru pentru achiziții din partea societății civile	0		
		22.3	Numărul reprezentanților societății civile incluși în componența grupului de lucru pentru achiziții	3		
		22.4	Numărul procedurilor de achiziții, la care au participat reprezentanții societății civile în calitate de membri ai grupului de lucru pentru achiziții	0		

Conducându-ne de informațiile prezentate de către administrația raională Cantemir, este întocmit un Registrul de evidență al cererilor parvenite de la societatea civilă. În continuare, deși menționează că nu au fost cereri de includere în componența grupului de lucru pentru achiziții din partea societății civile și aceștia nu au participat la nici o procedură de achiziție publică, totuși indică că 3 reprezentanți ai societății civile au fost incluși în componența grupului de lucru pentru achiziții.

²⁹ Regulamentul cu privire la modul de întocmire a Listei de interdicție a operatorilor economici (Hotărîrea Guvernului nr. 1418/2016), disponibil la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=96901&lang=ro

Faptul neparticipării reprezentanților societății civile la procedurile de achiziții și în cadrul grupului de lucru a fost confirmat suplimentar și la masa rotundă cu reprezentanți din administrația raionului Cantemir și societatea civilă, desfășurată la 4.12.19 în orașul Cantemir.

Remarcăm o situație dezolantă în raion – reprezentanții societății civile nu participă și nu sunt implicați în procesul de achiziții publice. Desigur, trebuie să subliniem numărul extrem de mic al organizațiilor non-guvernamentale în raion, precum și lipsa activismului civic din partea cetățenilor, fapt ce se răsfrânge și asupra participării în cadrul grupurilor de lucru și procedurilor de achiziții publice.

Totuși, ținem să reamintim autoritatea contractantă va include obligatoriu în componența grupului de lucru (pentru fiecare procedură de achiziție în parte) reprezentanți ai societății civile, în cazul în care a fost depusă o cerere scrisă în acest sens, fiind emisă o decizie specială (ordin) sau dispoziție, care va fi publicată obligatoriu pe pagina web a autorității contractante și/sau afișată public în cadrul autorității contractante³⁰.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
23/1	Asigurarea respectării regulilor de evitare a conflictelor de interese pe parcursul aplicării procedurii de atribuire a contractului de achiziții	23/1.1	Membrii grupului de lucru pentru achiziții, informați și instruiți privind regulile de evitare a conflictelor de interese	19	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		23/1.2	Declarațiile de confidențialitate și imparțialitate, semnate de către fiecare membru al grupului de lucru la fiecare procedură de achiziție publică	19		
		23/1.3	Numărul de încălcări constatate / Măsurile întreprinse în vederea înlăturării încălcărilor constatate	0		

În conformitate cu informațiile relatate de către administrația raională, 11 membri ai grupului de lucru pentru achiziții și 2 membri supleanți au fost informați și instruiți privind regulile de evitare a conflictelor de interese. Totodată, au mai fost instruiți 6 membri ai grupului de lucru din Direcția generală învățământ.

Nu sunt informații pe web despre numărul persoanelor instruite sau numărul instruirilor organizate pentru membrii grupului de lucru.

Trebuie să subliniem că instruirile privind regulile de evitare a conflictelor de interese reprezintă, de regulă, doar un subiect al sesiunilor de instruire, care se organizează în domeniul achizițiilor publice. Mai rar sunt organizate instruirii tematice pe aspecte ce țin de integritate și prevenirea corupției în achizițiile publice, nefiind identificate astfel de instruirii pe pagina web a Centrului Național Anticorupție și Agenției Achiziții Publice. Din Raportul Agenției Achiziției Publice privind activitatea desfășurată în perioada trimestrelor I, II și III ale anului 2019³¹, constatăm 3 activități de instruire organizate pentru autoritățile contractante, desfășurate în mun. Chișinău (de regulă sediul AAP) și nici un un ciclu de instruire în raionul Cantemir.

³⁰ Regulamentul cu privire la activitatea grupului de lucru pentru achiziții (Hotărîrea Guvernului nr.667/2016), disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=92988&lang=ro

³¹ Raportul Agenției Achiziției Publice privind activitatea desfășurată în perioada trimestrelor I, II și III ale anului 2019 https://tender.gov.md/sites/default/files/document/attachments/raport_aap_2019_tr03.pdf

În contextul evitării dublărilor, considerăm oportun regândirea indicatorilor ce țin de instruire, cu posibilitatea excluderii acestui indicator din acțiunea 23/1 și inserarea lui în acțiunea 23/3 din Planul local anticorupție.

Administrația raională informează despre faptul că declarațiile de confidențialitate și imparțialitate sunt semnate de către fiecare membru al grupului de lucru la fiecare procedură de achiziție publică. Însă, acestea nu se regăsesc pe pagina web a Consiliului raional.

Potrivit rapoartelor APL Cantemir, nu au fost constatate încălcări ce țin de conflictele de interese în achiziții publice, respectiv nu au fost întreprinse măsuri pentru înlăturarea încălcărilor. Remarcăm lipsa oricăror date privind conflictele de interese în achizițiile publice pe pagina web a Consiliului raional, cât și în alte surse on-line de informație, inclusiv pagina web a Autorității Naționale de Integritate.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
23/2	Prevenirea concurenței neloiale în achizițiile publice	23/2.1	Numărul de participări a membrilor grupului de lucru pentru achiziții, informați la instruire privind regulile de combatere a concurenței neloiale în procesul de achiziții publică	10	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		23/2.2	Numărul mediu de operatori economici participanți la o procedură de achiziție publică	2-3		
		23/2.3	Numărul procedurilor anulate din lipsa concurenței/ofertelor	4		
		23/2.4	Numărul contestațiilor depuse privind procedurile de achiziție desfășurate de APL	0		
		23/2.5	Numărul de încălcări constatate / Măsurile întreprinse în vederea înlăturării încălcărilor constatate	0		
		23/2.6	Numărul sesizărilor depuse de către APL la Agenția Achiziții Publice, Consiliul Concurenței, Centrul Național Anticorupție	0		

În conformitate cu informațiile relatate de către administrația raională, 10 membri ai grupului de lucru pentru achiziții au participat la instruire privind regulile de combatere a concurenței neloiale în procesul de achiziții publice.

După cum am menționat la acțiunea 23/1 din Plan, astfel de instruire tematice nu s-au desfășurat în anul precedent, însă subiectul ce ține de regulile de combatere a concurenței neloiale în procesul de achiziții publică putea fi inclus în sesiunile generale de instruire în domeniul achizițiilor publice, organizate în 2019 de către Agenția Achiziții Publice în mun. Chișinău, la care au avut posibilitatea să participe și membrii grupurilor de lucru din raioane.

Pentru a evita confuziile privind instruirile membrilor grupului de lucru în achiziții publice, considerăm oportun regândirea indicatorilor ce țin de instruire, cu posibilitatea excluderii acestui indicator din acțiunea 23/2 și inserarea lui în acțiunea 23/3 din Planul local anticorupție.

Potrivit datelor APL Cantemir, la o procedură de achiziție publică au participat în mediu 2-3 operatori economici. Astfel de date nu pot fi verificate din considerentul că administrația raională nu a informat publicul despre achizițiile desfășurate, iar din sistemul electronic MTender nu este posibil de extras toate informațiile privind achizițiile desfășurate de către o autoritate contractantă. Totodată, achizițiile de valoare mică, desfășurate de Consiliul raional și subdiviziunile sale, nici nu trec prin sistemul electronic MTender.

Din cele relatate de către APL Cantemir, în anul 2019 nu au fost contestații depuse privind procedurile de achiziție desfășurate de APL, nu au existat încălcări constatate, respectiv nu au fost întreprinse măsuri în vederea înlăturării încălcărilor constatate. La fel, nu au fost sesizări depuse de către APL la Agenția Achiziții Publice, Consiliul Concurenței, Centrul Național Anticorupție.

Referitor la contestații, notăm identificarea pe pagina web a Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor a contestației cu nr. 02/157/19 din 14.03.2019³², depusă de către un operator economic împotriva rezultatelor procedurii de achiziție publică desfășurată de către Consiliul raional Cantemir, fiind adoptată la data de 18.03.19 decizia de respingere a contestației ca tardivă³³.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
23/3	Instruirea specialiștilor în achiziții publice, a membrilor grupului de lucru pe achiziții din cadrul APL	23/1.1	Numărul specialiștilor, membrilor grupului de lucru pe achiziții, instruiți	19	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		23/1.2	Numărul instruirilor de care a beneficiat fiecare specialist în achiziții publice și membru al grupului de lucru	2		

Reieșind din afirmațiile APL Cantemir în anul 2019 a fost instruiți 19 specialiști, membri ai grupului de lucru pe achiziții și totodată menționează că au fost 2 instruirii în cadrul Direcției generale învățământ.

După cum a fost deja menționat în prezentul raport, aceste informații se dublează cu informațiile din acțiunile precedente din Plan, plus că nu sunt aduse la cunoștința publicului.

Trebuie să remarcăm aici că de regulă beneficiază de instruirii specialiștii în achiziții publice din entitățile publice, mai rar sau defel membrii grupurilor de lucru, care sunt create din funcționari publici, care activează în alte subdiviziuni și au altă specialitate. Astfel, pentru a avea o imagine corectă asupra beneficiarilor de instruirii în achiziții publice trebuie de divizat indicatorii separat pentru specialiștii în achiziții și separat pentru membrii grupului de lucru.

Ca remarcă notăm că rolul principal în organizarea și desfășurarea instruirilor în achiziții publice îi revine Agenției de Achiziții Publice. Însă această instituție are capacități reduse de a organiza seminare de instruire la nivel local. Totodată, procesul de instruire nu are un caracter permanent și continuu, cu seminare practice pe subiecte specifice, conform necesităților autorităților contractante, cu echipe de formatori pregătiți și cu continuitate. Mai mult ca atât, lipsește un Program național de instruire în domeniul achizițiilor publice.

Prioritatea 4	Sporirea calității serviciilor publice printr-un management eficient al resurselor umane
----------------------	---

Rezultatele scontate:

1. Proces de recrutare, selectare, angajare și promovare a personalului în funcții publice organizat, cu respectarea principiilor de transparență și integritate, asigurat.
2. Agenții publici din cadrul APL și aleșii locali, instruiți.

³² Contestația nr. 02/157/19 din 14.03.2019, informație disponibilă la adresa:

https://ansc.md/ro/contestatii/2019?solr_document=&Contestatar=&AutoritateaContractanta=cantemir

³³ Decizia ANSC din 18.03.19, disponibilă la adresa: <https://ansc.md/ro/content/decizii->

[2019?Contestatar=&AutoritateaContractanta=cantemir&solr_document=&ObiectulAchizitiei=&solr_document_1=All&solr_document_2=All&solr_document_3=All&solr_document_4=All&solr_document_8=](https://ansc.md/ro/content/decizii-2019?Contestatar=&AutoritateaContractanta=cantemir&solr_document=&ObiectulAchizitiei=&solr_document_1=All&solr_document_2=All&solr_document_3=All&solr_document_4=All&solr_document_8=)

3. Mecanism de evaluare de către cetățeni a calității serviciilor publice prestate, implementat și aplicat periodic.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
24	Asigurarea angajării și promovării agenților publici pe bază de merit și de integritate profesională	24.1	Numărul de angajați publici angajați prin concurs sau prin transfer de la alte entități publice	8	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		24.2	Numărul de anunțuri privind lansarea concursurilor de ocupare a funcțiilor publice publicate pe portalul web	16		
		24.3	Numărul cazierilor de integritate solicitate de entitățile publice la angajare	2		
		24.4	Numărul de contestații depuse împotriva rezultatelor concursurilor organizate	0		
		24.5	Numărul de agenți publici angajați/reconfirmați în funcții ca urmare a verificării conform Legii nr. 271/2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice	0		

Reieșind din informațiile prezentate de către APL Cantemir, în anul 2019 au fost angajați 8 agenți publici, fiind în total publicate pe portalul web și panoul informativ 16 anunțuri privind lansarea concursurilor de ocupare a funcțiilor publice.

Pe pagina web a Consiliului raional, nici la rubrica ”locuri vacante”, nici la rubrica ”anunțuri” nu sunt informații despre angajările în administrația raională.

Consiliul raional mai raportează despre 2 caziere de integritate solicitate de către entitățile publice la angajare, despre lipsa contestațiilor depuse împotriva rezultatelor concursurilor organizate, precum și lipsa verificării conform Legii nr.271/2008 privind verificarea titularilor și a candidaților la funcții publice.

Ca remarcă generală subliniem necesitatea administrației raionale de a asigura accesul publicului la toate informațiile ce se referă la selectarea și angajarea cadrelor în serviciu public, inclusiv prin arhivarea acestor informații pe pagina web. În acest sens, publicului urmează să fie comunicate numărul și numele candidaților ce participă la concursurile de selecție pentru posturile vacante, precum și informațiile din procesele-verbale ale comisiei de selectare a candidaților pentru funcția vacantă, incluzând evaluarea comisiei și clasamentul solicitanților. Analiza nivelului de transparență a APL II în 2018³⁴ a arătat că doar două APL II din țară publică pe web astfel de informații.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
25	Asigurarea condițiilor și încurajarea participării în cadrul instruirilor, programelor de dezvoltare profesională pentru agenții publici și aleșii locali (domeniul de specialitate, integritate anticorupție)	25.1	Numărul agenților publici și aleșilor locali care a beneficiat de programe de dezvoltare profesională	19	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		25.2	Numărul instruirilor, programelor de dezvoltare profesională de care a beneficiat un funcționar public, ales local pe durata unui an	10		

³⁴ Clasamentul transparenței raionalor 2018, disponibil la adresa:

<http://localtransparency.viitorul.org/rankings/rRr,iRt,iRf01,iRf02,iRf03,iRf04,iRf05,iRf06,iRf07,iRf08,iRf09/0-r/2018/rRr,desc,1-50>

Potrivit informațiilor furnizate în rapoartele privind implementarea planului local anticorupție, 19 angajații publici ai subdiviziunilor Consiliului raional și Aparatului Președintelui raionului au participat la 10 seminare de instruire și programe de dezvoltare profesională în anul 2019.

Astfel de informații lipsesc de pe pagina web a Consiliului raional Cantemir. Tot aici, remarcăm anumite confuzii în raport cu informațiile privind realizarea acțiunilor 9 și 17 din Plan, fiind menționate 5 planuri anuale de instruire, inclusiv de instruire continuă, aprobate în anul 2019, apoi sunt indicate 12 cursuri de instruire în anul 2019.

Totodată, pe pagina web a Academiei de Administrare Publică sunt publicate Planurile de dezvoltare profesională a funcționarilor publici la comanda de stat în semestrul I și II al anului 2019³⁵, dar nu este indicat numărul funcționarilor publici din fiecare raion și autoritate publică care au fost instruiți. În consecință, nu cunoaștem câți funcționari publici din administrația raionului Cantemir au participat la astfel de instruirii.

Plus la aceasta, în indicatorul analizat se menționează și despre instruirea aleșilor locali (consilierilor), care sunt în număr de 35, însă APL Cantemir nu indică în raport dacă aceștia au fost sau nu instruiți în 2019. Cu siguranță au fost organizate sesiuni de informare la începutul mandatelor (în anii 2015 – 2016), dar pot fi și anumite instruirii pe parcursul mandatului, la necesitate. Iar, în privința noilor aleși locali cu mandatele obținute în toamna anului 2019 este necesar de organizat instruirii tematice.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
26	Evaluarea permanentă a performanțelor personalului	26.1	Numărul evaluărilor efectuate	14	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		26.2	Numărul funcționarilor supuși evaluării	90		

Potrivit APL Cantemir, în anul 2019 au fost efectuate 14 evaluări, fiind supuși evaluării 90 de funcționari publici. Ca mențiune, pe pagina web oficială lipsește orice informație despre acest subiect.

Informațiile prezentate de APL Cantemir din start sunt confuze, deoarece nu este clar la care formă de evaluare a performanțelor se referă acțiunea nr.26. Or, potrivit legii nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public și Regulamentul cu privire la dezvoltarea profesională continuă a funcționarilor publici (anexa nr.10 la Hotărârea Guvernului nr.201/2009), evaluarea performanțelor funcționarului public se efectuează anual, iar rezultatele evaluării se iau în considerare la luarea deciziilor: a) cu privire la conferirea unui grad de calificare superior; b) cu privire la promovarea într-o funcție publică superioară; c) cu privire la destituirea din funcția publică. În același timp, reieșind din prevederile legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270/2018 și Hotărârea Guvernului nr.1231/2018 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.270/2018, evaluarea performanțelor personalului are loc trimestrial, iar rezultatele evaluării se iau în considerare la acordarea sporului pentru performanță de către conducerea administrației.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
27	Instituirea unui mecanism de evidență a	27.1	Boxă pentru reclamații instalată în cadrul APL	2		
		27.2	Rubrică pentru reclamații disponibilă pe pagina web a APL	0		

³⁵ Regulamentul cu privire la dezvoltarea profesională continuă a funcționarilor publici (anexa nr.10 la Hotărârea Guvernului nr.201/2009), disponibil la adresa: <http://www.aap.gov.md/ro/article/cursuri-la-comanda-de-stat>

reclamațiilor cetățenilor privind calitatea serviciilor publice prestate	27.3	Numărul cetățenilor nemulțumiți de calitatea serviciilor publice prestate	0	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
	27.4	Numărul problemelor depistate	0		
	27.5	Raport privind evoluția calității serviciilor publice în viziunea cetățenilor/beneficiarelor elaborat și publicat	0		

APL Cantemir a raportat despre instalarea unei boxe pentru reclamații în cadrul autorității și o boxă în Direcția generală învățământ. Restul indicatorilor au fost punctați cu ”0”.

Pe pagina web a Consiliului raional Cantemir lipsește o rubrică destinată reclamațiilor. Este necesar de a menționa că indicatorul ”rubrica pentru reclamații pe pagina web” se cuprinde și în acțiunea nr.28 (Pagina web conține un instrument online pentru depunerea plângerilor/ reclamațiilor), iar pentru a evita această dublare, propunem unificarea acestora, eventual în acțiunea nr.28, care se referă la elaborarea / îmbunătățirea funcționării paginii web prin plasarea informațiilor exacte, complete și în timp util.

În pofida existenței acestor 2 boxe de reclamații, APL Cantemir raportează că nu au fost cetățeni nemulțumiți de calitatea serviciilor publice prestate, respectiv nu au fost probleme depistate. În consecință, nu a fost elaborat și publicat Raportul privind evoluția calității serviciilor publice în viziunea cetățenilor / beneficiarelor.

Prioritatea 5	Îmbunătățirea comunicării cu cetățenii și transparenței activității APL-urile
---------------	---

Rezultatele scontate:

1. Proces decizional transparent și participativ asigurat.
2. Accesul la informație și comunicarea cu publicul (mass-media, societatea civilă, cetățenii), îmbunătățite.
3. Pagina web a Consiliului raional elaborată și funcțională, care oferă acces la informații complete, exacte și în timp util.
4. Rapoarte de transparență anuale elaborate și publicate;

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
28	Elaborarea / îmbunătățirea a funcționării paginii web prin plasarea informațiilor exacte, complete și în timp util	28.1	Pagina web elaborată, funcțională și actualizată permanent cu informații	1	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		28.2	Pagina web dispune de: - compartimente privind transparența decizională; consultări publice; servicii publice, achiziții publice etc. - programul de lucru al APL și a subdiviziunilor sale, cu indicarea zilelor și orelor de audiență a funcționarilor responsabili de furnizarea informațiilor, documentelor oficiale; - date despre Consiliul Local, aleșii locali (nume, date de contact); - un instrument online pentru depunerea plângerilor / reclamațiilor;	1 1 1 0		

În conformitate cu cele relatate, APL Cantemir dispune de pagină web oficială, care este funcțională și actualizată permanent cu informații, însă fără un instrument online pentru depunerea plângerilor / reclamațiilor.

Dorim să subliniem că pagina web a Consiliului raional Cantemir nu este pe deplin funcțională, nu este actualizată cu informații care interesează publicul larg, iar informațiile publicate sunt într-un format incomod pentru accesare de către cetățeni. Pagina web nu dispune de toate compartimentele necesare, în dependență de domeniile informațiilor cu caracter public (consultări publice, servicii publice, achiziții publice etc.). Plus la aceasta, nu există un compartiment dedicat special domeniul corupției și măsurilor de prevenire. În consecință, pe web lipsesc un șir de informații, menționate deja în prezentul raport, referitoare la achizițiile publice (în mod special cele de mică valoare), referitor la integritate și prevenirea corupției (registre, proceduri, regulamente, statistici etc.). La fel, lipsesc informații sau sunt publicate informații cu nerespectarea cadrului legal care privește transparența procesului decizional (vor fi menționate mai detaliat în analiza acțiunii nr.29).

Mai grav este că cetățenii, în special tinerii, nu cunosc despre existența unei pagini web a Consiliului raional Cantemir³⁶, în calitate de instrument de reflectare a activității autorităților publice raionale și diseminare a informațiilor publice utile cetățenilor.

Administrația raionului Cantemir recunoaște că compartimentele paginii web a Consiliului raional au un format limitat și nu permit identificarea / căutarea operativă a informației, fapt ce se răsfrânge și asupra numărului limitat de accesări a paginii. Însă, subliniază că nu au surse financiare planificate pentru elaborarea / modernizarea, administrarea și gestionarea paginii web.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
29	Organizarea și publicarea informațiilor privind ședințele / consultările publice, pentru proiecte de decizie	29.1	Numărul anunțurilor privind ședințele / consultările publice ce urmează a fi organizate	16	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		29.2	Numărul consultărilor publice organizate	10		
		29.3	Numărul participanților la consultările publice	265		
		29.4	Numărul recomandărilor primite din partea participanților la proiectele de decizii	69		
		29.5	Numărul recomandărilor acceptate	18		
		29.6	Sinteza recomandărilor la fiecare proiecte de decizie consultată publicată pe pagina web a APL	16		

Potrivit APL Cantemir, în anul 2019 au fost 16 anunțuri privind ședințele / consultările publice ce urmează a fi organizate. De facto, acest indicator este unul confuz și eronat. Este necesar de făcut distincție între anunțul privind convocarea ședințelor Consiliului raional și anunțul privind consultările publice ce urmează a fi organizate.

Administrația publică raională are obligația de a aduce la cunoștința cetățenilor anunțul despre desfășurarea ședinței publice (cu cel puțin 10 zile înaintea ședințelor ordinare și cu cel puțin trei zile înaintea celor extraordinare), care trebuie să includă obligatoriu data, ora, locul desfășurării ședinței și ordinea de zi a acesteia³⁷. Cetățenii trebuie informați permanent în timp util despre următoarea ședință a autorităților publice și să-i fie comunicată agenda subiectelor ce vor fi examinate la ședință.

³⁶ Masa rotundă cu reprezentanți din administrația raionului Cantemir și societatea civilă, desfășurată la 4.12.19 în or. Cantemir

³⁷ Legea privind administrația publică locală nr.436/2006 (art.45), disponibilă la adresa:
http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=116762&lang=ro

Din analiza paginii web constatăm lipsa anunțurilor de convocare a ședinței Consiliului raional, deși acesta s-a convocat de 8 ori în ședințe pe parcursul anului 2019.

Totodată, administrația publică raională are obligația de organiza consultări publice pentru proiectele de decizii, cu plasarea anunțului privind organizarea consultărilor publice pe pagina web, însoțit de proiectul deciziei și materialele aferente acestuia (note informative comprehensive, studii analitice, analize ex-ante, tabele de concordanță cu legislația comunitară, alte materiale care au stat la baza elaborării proiectului de decizie, etc.)³⁸. Anunțul privind organizarea consultărilor publice și materialele aferente sunt făcute publice cu cel puțin 15 zile lucrătoare înainte de definitivarea proiectului de decizie, care va include obligatoriu: a) argumentarea necesității de a adopta decizia; b) data plasării anunțului; c) termenul-limită de prezentare a recomandărilor; d) modalitatea în care părțile interesate pot avea acces la proiectul de decizie; e) modalitatea consultărilor publice; f) modalitatea în care părțile interesate pot prezenta sau expedia recomandări; g) numele și datele de contact (numărul de telefon, adresa poștei electronice, adresa poștală) ale persoanelor responsabile de recepționarea și examinarea recomandărilor referitoare la proiectul de decizie supus consultării. Termenul de prezentare a recomandărilor asupra proiectelor de decizii va constitui cel puțin 10 zile lucrătoare de la data mediatizării anunțului privind organizarea consultărilor publice.

Din analiza paginii web a Consiliului raional Cantemir, la compartimentul "Anunțuri" nu este publicat nici un anunț, însă la rubrica "noutăți" sunt 6 anunțuri de consultare a mai multor proiecte de decizii ale Consiliului raional pentru 3 ședințe ale acestuia din anul 2019, cu publicarea acestor proiecte de decizii pe web³⁹. Ca mențiune notăm că textul acestor anunțuri nu corespunde cerințelor legale menționate mai sus și lipsesc anunțurile pentru consultarea proiectelor care urmau a fi examinate în 5 ședințe ale Consiliului raional în anul 2019.

În pofida celor menționate, administrația raională raportează că au fost desfășurate 10 consultări publice în anul 2019, la care au participat 265 de cetățeni, au fost recepționate 69 de recomandări, din care au fost acceptate 18 și în final au fost publicate pe pagina web a APL 16 sinteze a recomandărilor. Aici se impun mai multe precizări și mențiuni, mai ales în contextul în care pe web nu există informații despre consultări publice, iar la discuțiile cu reprezentanți din administrația raionului Cantemir și societatea civilă din 4.12.19 ambele părți au menționat despre neparticiparea cetățenilor în procesul decizional, fiind pasată de la o parte la alta responsabilitatea pentru această stare a lucrurilor.

În primul rând, pentru ca procesul consultărilor să fie unul eficient și să corespundă cadrului legal, APL Cantemir trebuia să indice în anunțul de consultări publice astfel de informații importante pentru publicul interesat ca: termenul-limită de prezentare a recomandărilor; modalitatea în care părțile interesate pot prezenta sau expedia recomandări; numele și datele de contact (numărul de telefon, adresa poștei electronice, adresa poștală) ale persoanelor responsabile de recepționarea și examinarea recomandărilor referitoare la proiectul de decizie supus consultării; alte informații relevante.

În rândul doi, APL Cantemir nu a utilizat așa modalități de consultări publice, utilizate pe larg de către autoritățile publice, precum debaterile publice și audierile publice (ultima este utilizată preponderent la consultarea proiectului bugetului local).

În rândul trei, APL Cantemir nu utilizează informarea direcționată a părților interesate despre examinarea proiectelor de decizii care le pot afecta. Informarea direcționată a părților interesate se poate realiza prin mai multe modalități: e-mail, rețele sociale, instrumente electronice, poștă, inclusiv elaborarea și actualizarea unei liste a părților interesate. Aceste părți interesate trebuie să fie

³⁸ Legea privind transparența în procesul decizional nr.239/2018, disponibilă la adresa:

http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106638&lang=ro

Hotărîrea Guvernului nr.967/2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional, disponibilă

la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119856&lang=ro

Hotărîrea Guvernului nr.188/2012 privind paginile oficiale ale autorităților administrației publice în rețeaua Internet, disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=103186&lang=ro

³⁹ Anunțuri consultări publice, disponibile la adresa: <http://cantemir.md/lib.php?l=ro&idc=97&year=&month=&day=&page=2>

identificate de către APL pentru a asigura posibilitatea participării acestora la procesul decizional. Spre exemplu, în cazul inițiativelor care au impact asupra activității de întreprinzător, APL, în mod obligatoriu trebuie să informeze și să se consulte cu asociațiile de business, asociațiile patronale și profesionale, reprezentanți ai sectorului privat, alte părți interesate.

În rândul patru, trebuie să subliniem faptul, că anunțurile și proiecte de decizii au fost plasate pe web fără a respecta termenul de 10 zile lucrătoare necesar de acordat pentru consultările publice⁴⁰, fapt ce reprezintă un obstacol în plus pentru cetățeni de a se implica în acest proces și de a înainta recomandări.

În rândul cinci, participarea publică, deși este esențială în cadrul unei democrații, nu este întotdeauna ușor de realizat. De multe ori este necesară voință politică, perseverență și o anumită dispoziție necesară educării, atât a autorităților, cât și a cetățenilor, pe tema responsabilităților ce le revin într-o democrație. Inactivitatea cetățenilor și slaba participare cetățenească este un fenomen destul de întâlnit la nivelul întregii țări. Acest lucru nu se datorează legislației (care permite și încurajează participarea publică), ci faptului că oamenii nu își cunosc drepturile pe care le au în relația cu autoritățile publice, iar o mare parte a personalului din autorități nu este conștient de obligațiile care îi revin pentru a asigura implicarea cetățeanului în actul decizional.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
30	Crearea unor grupuri consultative de lucru permanente sau adhoc care participă la elaborarea proiectelor de decizie	30.1	Numărul grupurilor de lucru permanente sau ad-hoc care participă în procesul decizional	7	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare
		30.2	Numărul întrunirilor/ședințelor grupurilor de lucru permanente sau ad-hoc	13		
		30.3	Numărul deciziilor adoptate cu consultarea grupurilor și numărul total de decizii adoptate	53		

Administrația raională raportează că în cadrul Consiliului raional Cantemir au fost constituite 7 grupuri de lucru permanente sau ad-hoc care participă în procesul decizional. În anul 2019, aceste grupuri s-au întâlnit de 13 ori, iar în rezultatul consultărilor cu ele, au fost adoptate în final de către Consiliul raional 53 de decizii.

De facto, administrația raională a înțeles eronat ce reprezintă grupurile de lucru permanente sau adhoc pentru consultarea proiectelor de decizii. Se are în vedere crearea unor mecanisme instituționalizate de cooperare și parteneriat între autoritățile publice și societatea civilă.

Legea privind transparența în procesul decizional nr.239/2008 prevede expres, că autoritățile publice au obligația să instituționalizeze mecanismele de cooperare și de parteneriat cu societatea⁴¹, iar Hotărârea Guvernului nr.967/2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional⁴² prevede instituirea grupurilor de lucru permanente sau ad hoc.

Consiliile consultative și grupurile de lucru reprezintă unele din cele mai eficiente forme de cooperare și parteneriat între autoritățile publice și societate. Utilizarea acestor mecanisme instituționalizate în procesul decizional permite discutarea și analiza subiectelor concrete, care fac obiectul unei decizii publice, aflate pe agenda autorității publice. Aceste consilii / grupuri, formate din reprezentanți ai

⁴⁰ Anunțuri consultări publice, disponibile la adresa: <http://cantemir.md/lib.php?l=ro&idc=97&year=&month=&day=&page=2>

⁴¹ Legea privind transparența în procesul decizional nr.239/2018 (art.7 lit.c)), disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106638&lang=ro

⁴² Hotărârea Guvernului nr.967/2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional (pct.23 subpct.2)), disponibilă la adresa: http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=119856&lang=ro

diverșilor actori interesați și ai administrației publice, au rolul de a identifica cele mai bune soluții pentru obiectul unui proiect de decizie și să evalueze impactul normelor ce urmează a fi adoptate.

Din analiza paginii web a Consiliului raional nu au fost identificate informații privind existența unor astfel de consilii consultative și grupuri de lucru, care participă la procesul decizional.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
31	Asigurarea respectării transparenței în procesul decizional	31.1	Rapoartele anuale privind transparența în procesul decizional publicate pe pagina web ale entității	2	Acțiune realizată	Acțiune în desfășurare
		31.2	Stabilirea unor indicatori calitativi privind transparența în procesul decizional	3		

APL Cantemir indică că au fost publicate pe web Rapoartele anuale privind transparența în procesul decizional. În rezultatul analizei paginii web constatăm publicarea Raportului privind transparența în procesul decizional în Consiliul raional Cantemir pentru anul 2018⁴³. La momentul întocmirii prezentului raport de monitorizare, administrația raională Cantemir nu a publicat pe web Raportul anual privind transparența în procesul decizional pe anul 2019, însă mai are timp, conform prevederilor legale, să-l publice până la sfârșitul lunii martie anul 2020.

Deși APL Cantemir raportează despre elaborarea și stabilirea unor indicatori calitativi privind transparența în procesul decizional, nu au fost identificate confirmări pe pagina web la cele relatate de entitatea publică.

Nr. crt.	Acțiunea	Indicatori de progres			Nivelul de realizare	Respectare termen
32	Plasarea informației privind ajutorul social plasat pe pagina web a autorității, panouri informative, mass-media locală și regională	31.1	Numărul informațiilor privind ajutorul social plasat pe pagina web a autorității, panouri informative, mass-media locală și regională	1	Acțiune realizată parțial	Acțiune în desfășurare

APL Cantemir raportează că informațiile despre ajutoarele sociale sunt plasate pe panoul informativ sub forma Raportului anual al Direcției Asistență Socială și Protecția Familiei.

Subliniem că în rezultatul analizei paginii web, nu au fost identificate informații care să corespundă indicatorului din acțiunea nr.32.

Este important de a înțelege că printre domeniile proprii de activitate pentru autoritățile publice raionale este administrarea unităților de asistență socială de interes raional, dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale comunitare pentru categoriile social-vulnerabile, monitorizarea calității serviciilor sociale. În prestarea serviciilor sociale, administrația publică raională trebuie să se bazeze pe principiul de accesibilitate, care prevede asigurarea accesului persoanelor/famiiliilor defavorizate la toate tipurile de servicii (prin informarea populației despre serviciile sociale existente, dezvoltarea serviciilor sociale noi și amplasarea lor în vecinătatea beneficiarilor), precum și adaptarea lor la necesitățile beneficiarilor.

⁴³ Raport privind transparența în procesul decizional 2018, disponibil la adresa:

<http://cantemir.md/libview.php?l=ro&idc=97&id=796&t=/Informatii-utile/Noutati/Raport-transparența-in-procesul-decizional-activitatea-Consiliului-raional-in-2018>

În acest sens, administrația raionului Cantemir urmează să aducă la cunoștință pe pagina web informații depline privind programele de asistență socială adoptate, informații despre serviciile sociale furnizate de unitatea administrativ-teritorială și modalitatea de aplicare pentru un potențial beneficiar. La fel, paginile web trebuie să conțină informații referitoare la instituțiile de asistență socială înființate de unitatea administrativ-teritorială, în cazul în care sunt astfel de instituții la nivel raional.

III. Constatări și concluzii de bază ale monitorizării alternative

Constatări și concluzii cantitative

1. Rezultatele monitorizării implementării acțiunilor prevăzute în Planul local anticorupție al raionului Cantemir, efectuate în baza metodologiei prestabilite CNA și informațiilor raportate de către Consiliul raional Cantemir, atestă că 9 acțiuni sunt realizate (26%), 21 acțiuni sunt parțial realizate (62%) și 4 acțiuni nu sunt realizate (12%).
2. În ceea ce privește monitorizarea respectării termenilor de implementare a acțiunilor prevăzute în Planul local anticorupție al raionului Cantemir, efectuate în baza metodologiei prestabilite CNA și informațiilor raportate de către Consiliul raional Cantemir, rezultatele arată că majoritatea acțiunilor sunt în desfășurare (88%), o acțiune este cu termenul de implementare respectat / acțiune în desfășurare (3%) și 3 acțiuni sunt cu termenul de implementare depășit (9%).
3. În baza datelor sintetizate și prezentate în tabelele de mai jos, constatăm că progresul privind implementarea Planului local anticorupție al raionului Cantemir este unul mediu.

Fig. 1. Implementarea acțiunilor

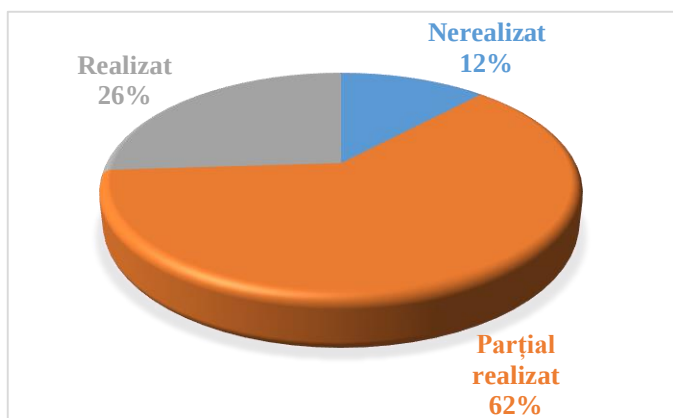
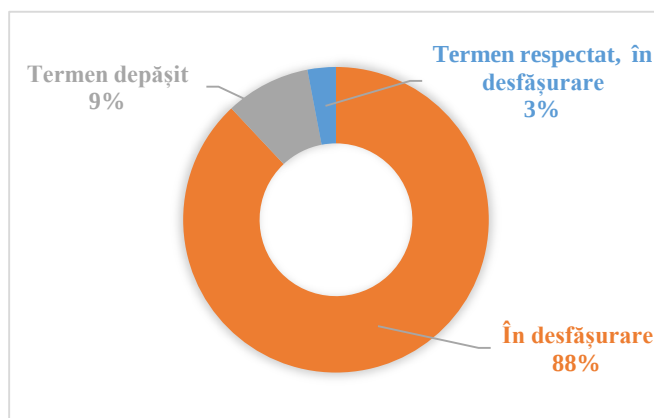

Fig. 2. Respectarea termenilor

Constatări și concluzii generale

1. Deși Planul local (raional) anticorupție pentru anii 2018 – 2020 este plasat pe pagina web a Consiliului raional Cantemir, publicul larg nu cunoaște despre existența și prevederile acestui plan, în special tinerii. Această constatare reiese și din răspunsurile cetățenilor chestionați, potrivit cărora 81,8% dintre ei nu cunosc despre existența Planului raional anticorupție și acțiunile cuprinse în acest Plan. La fel, nu toți din noii consilieri raionali, aleși în rezultatul alegerilor generale locale din anul 2019, cunosc despre acest document adoptat de consilierii mandatului precedent.
2. Monitorizarea și raportarea implementării Planului raional anticorupție reprezintă un efort suplimentar și cumul de atribuții pentru persoana responsabilă din administrația raională (Secretarul Consiliului raional), mai ales în contextul lipsei de personal și funcțiilor vacante existente, neatractivitatea funcției publice la nivel local, motivarea financiară insuficientă a acestor funcții.
3. Administrația raionului Cantemir asigură întocmirea și publicarea semestrială pe pagina web a rapoartelor privind implementarea planului local anticorupție, fapt salutar și de apreciat. Însă, pe pagina web a Consiliului raional lipsesc mai multe informații despre acțiunile realizate și indicatorii atinși, indicați expres în rapoartele de implementare. Astfel, lipsește confirmarea celor raportate de către administrația raională. În pofida acestor deficiențe, trebuie să remarcăm

deschiderea administrației raionale la solicitările IDIS "Viitorul" și oferirea informațiilor privind acțiunile realizate.

4. Multe din cifrele raportate sunt confuze, se contrazic între ele, nu corespund realității, conțin erori, însă acestea sunt luate în calcul la stabilirea calificativului și implicit influențează rezultatele evaluării unei acțiuni. Cu siguranță, aceste inexactități se datorează lipsei unor date și informații, numărului impunător de informații care necesită a fi colectate, cumulul de funcții și eforturile suplimentare nestimulate ale personalului responsabil de colectarea și raportarea datelor, lipsei cunoștințelor despre toate aspectele de integritate și prevenire a corupției indicate în Plan, dar și lacunele și deficiențele Planului local anticorupție.
5. Cu mici excepții, în rapoartele privind implementarea planului local anticorupție lipsesc explicațiile, cauzele și nu sunt menționate obstacolele care împiedică realizarea acțiunilor, nu sunt prezentate soluțiile pentru depășirea acestora.
6. În ce privește metodologia de evaluare, notăm că este dificil și chiar irelevant să apreciezi nivelul de realizare a unei acțiuni din Plan în contextul în care o acțiune are multipli și diferiți, după natura lor, indicatori de progres, iar aceștia din urmă fie sunt realizați, fie nerealizați sau parțial sunt realizați de către entitatea publică. Metodologia de calcul a nivelului de realizare al tuturor indicatorilor pentru a obține nivelul de realizare al acțiunii nu arată situația reală privind implementarea acțiunilor stabilite în Planul local anticorupție. Plus la aceasta, rezultatele și calificativele sunt denaturate în cazul în care cifrele raportate nu corespund realității, dar acestea se iau în calcul, fără a fi verificate în nici un fel de către Centrul Național Anticorupție.
7. Planul raional anticorupție, care reia în mare parte modelul agreat al Planului local anticorupție, cuprinde un șir de lacune și deficiențe. Un șir de indicatori se dublează, fiind cuprinși în mai multe acțiuni din Planul raional anticorupție, fapt ce creează confuzie la raportare. Plus la aceasta, unii indicatori nu-și au locul în Plan, fiind mai degrabă competența altor autorități publice să țină evidența acestora și să raporteze publicului larg, inclusiv secretariatului grupurilor de monitorizare din cadrul Centrului Național Anticorupție.
8. Este de apreciat faptul că atât Planul, dar în special rapoartele privind implementarea planului local anticorupție, conține o claritate referitor la responsabilii nemijlociți de realizarea mai multor acțiuni din Plan. Plus la aceasta, indicatorii din acțiuni au fost completați separat pentru fiecare entitate publică responsabilă, dar nu ca o cifră generală per indicator.
9. Planul raional anticorupție stabilește un număr mare de registre în evidența entităților publice, fapt ce creează dificultăți și eforturi suplimentare, confuzii pentru autoritățile publice responsabile, dar și pentru subiecții declarării. Această problemă ține mai mult de cadrul normativ, care a instituit aceste registre ca instrumente pentru cultivarea integrității instituționale. Plus la aceasta, registrele respective au devenit o formalitate birocratică, nefiind utilizate și completate corespunzător, diminuând rolul lor și eficiența lor.
10. Per general, în Planul raional anticorupție, dar și în conformitate cu cadrul legal, sunt prevăzute foarte multe responsabilități în domeniul integrității, asigurării climatului de integritate, ținerea și completarea registrelor, examinarea cazurilor lipsite de integritate, fiind necesară existența unei persoane responsabile în entitatea publică, care să se ocupe de toate aceste aspecte. E un domeniu specific și dificil, pe care nu toți îl cunosc, iar autoritățile publice locale, de regulă, nu au așa persoane.
11. Raportarea unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea privind implementarea planurilor locale anticorupție este mai mult o formalitate, fiind indicate de facto date statistice, fără a produce impactul scontat, fapt susținut și de rezultatele chestionării locuitorilor din raion (23% consideră fără impact sau impact redus acțiunile și măsurile întreprinse la nivel de raion în prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității, alte 77% le evaluează cu impact mediu). Prin simpla enumerare a actelor adoptate sau registrelor, care

reprezintă în esență și o obligație prevăzute de lege, fie prin indicarea lipsei oricăror cazuri de corupție, alte acțiuni ilegale, nu semnifică că este asigurat climatul de integritate, responsabilitatea, transparența și rezistența la riscurile de corupție ale agenților publici din cadrul autorităților administrației publice raionale și aleșilor locali. Pe de altă parte, analiza și prelucrarea acestor informații din rapoarte de către Centrul Național Anticorupție este în mare parte doar o sistematizare a acestor informații și prezentare a datelor statistice la nivel de țară, fără a verifica aceste informații, fără a face o analiză a impactului măsurilor întreprinse la nivel raional, dar și fără a înainta entităților publice rapoarte anumite recomandări pentru sporirea eficienței.

12. La nivel conceptual, eficiența Planurilor raionale anticorupție este redusă fără implicarea și includerea responsabilităților în materie de integritate pentru unitățile administrativ-teritoriale de nivelul întâi, similare cu cele pentru nivelul doi. Înțelegem că acest exercițiu este unul extrem de dificil, din mai multe cauze, precum: lipsa capacităților de monitorizare a planurilor locale anticorupție ale orașelor / municipiilor, satelor / comunelor; imposibilitatea impunerii unor astfel de planuri pentru autoritățile publice locale în virtutea principiului de autonomie locală etc. Însă, tot acest sistem de monitorizare a integrității în administrațiile publice locale rămâne a fi unul incomplet, iar axarea monitorizării doar pe nivelul doi nu rezolvă problemele referitor la integritate de la nivel local.

Constatări și concluzii detaliate

Prioritatea nr.1 (Integritatea instituțională)

1. Autoritățile publice locale nu aduc la cunoștința publicului nici o informație referitoare la consolidarea integrității instituționale și măsurile anticorupție realizate, deși în rapoartele privind implementarea Planului local anticorupție sunt menționate mai multe realizări în acest domeniu. În principal notăm lipsa unor astfel de informații precum:
 - cazurile de incompatibilitate, de încălcare a regimului conflictelor de interese și finalitatea acestora;
 - activitatea comisiilor de evaluare și evidență a cadourilor;
 - registrele de evidență (a cadourilor, a riscurilor etc.);
 - regulamentele sau alte informații referitor la denunțarea manifestărilor de corupție;
 - procedurile și modalitatea de raportare a practicilor ilegale în calitate de avertizori de integritate, inclusiv informații privind protejarea acestora de eventuale abuzuri și răzbunări;
 - un Cod de etică pentru aleșii locali;
2. Unele responsabilități din Plan sunt dificil de realizat și reprezintă o povară în plus pentru administrația raională, în contextul în care informațiile necesare sunt deținute de către Autoritatea Națională de Integritate, care le poate furniza Centrului Național Anticorupție. Aceste informații se referă la:
 - numărul agenților publici care au depus declarațiile de avere și interese personale;
 - numărul actelor de constatare ale Autorității Naționale de Integritate cu privire la conflictele de interese;
3. Declararea cadourilor rămâne a fi un instrument anticorupție cu caracter formal la nivel local. În afară de faptul că nu este utilizat, nu există un control al aplicării acestui instrument, dar nici nu există interes din partea societății (inclusiv cunoștințe) de a solicita administrației raionale utilizarea instrumentului dat și publicarea informațiilor referitor la cadourile declarate.
4. În pofida declarării unui număr mare de instruiri pe subiecte tangente cu prevenirea corupției și asigurarea climatului de integritate în entitățile publice locale, nu există relatări publice despre organizarea unor astfel de instruiri și participarea funcționarilor publici la aceste instruiri.

5. Administrația raională nu a reușit să creeze și să consolideze unitățile de audit intern în cadrul autorității publice, nefiind angajată până în prezent o persoană auditor.

Prioritatea nr.2: (Patrimoniul public local)

6. Lipsește orice informație pe pagina web despre înregistrarea, evaluarea și gestionarea bunurilor imobile din patrimoniul public raional. Datele prezentate de administrația raională privind înregistrarea și evaluarea bunurilor sunt confuze și nu redau exact situația reală, în unele cazuri se menționează numărul lor, în alte cazuri se precizează doar valoarea acestora în lei. Totodată, nu sunt publicate pe web informațiile privind desfășurarea și rezultatele licitațiilor de vânzare / locațiune / arendă a bunurilor patrimoniului public raional. Deși panoul informativ este o modalitate de publicare prevăzută de lege, aceasta nu asigură deplin informarea unui cerc larg al publicului despre cum sunt gestionate bunurile imobile raionale.
7. Unii indicatori și chiar denumirea unor acțiuni, care se referă la gestionarea patrimoniului public local, se dublează între ei, fapt ce crează confuzii, dar și efort suplimentar la raportarea realizărilor și măsurilor întreprinse.
8. Administrația raională Cantemir nu aduce la cunoștința publicului informații despre proiectele derulate cu asistență din fonduri externe, rezultatele și performanța proiectelor realizate, cu evaluarea obiectivelor atinse, sustenabilitatea proiectului, alte informații despre performanțele acestora.
9. Pe pagina web nu există nici o informație despre instruirile organizate de către APL în domeniul administrării și gestionării patrimoniului public.

Prioritatea nr.3: (Achizițiile publice)

10. Administrația raională nu a utilizat pagina web pentru a consulta proiectul bugetului raional înainte de aprobare, nefiind publicat un anunț privind organizarea acestor consultări, nici proiectul bugetului pentru anul 2020. În speță, nu există informații publice despre organizarea unor consultări către Consiliul raional Cantemir asupra proiectului bugetului raional.
11. Autoritățile publice locale nu aduc la cunoștința publicului nici o informație privind achizițiile publice. Pe web lipsește Planul anual de achiziții publice, anunțurile de intenție, de participare și de atribuire, contractele de achiziții publice și acordurile de modificare a acestor contracte, rapoartele privind executarea contractelor de achiziții publice. La fel, nu sunt informații despre achizițiile de valoare mică și rezultatele lor, inclusiv Darea de seamă privind realizarea acestor achiziții.
12. În Plan au fost omiși câțiva indicatori importanți care ar spori nivelul de transparență al achizițiilor publice, precum publicarea rezultatelor achizițiilor publice de valoare mică și publicarea anunțurilor de participare la achizițiile publice desfășurate prin licitații publice, cererea ofertelor de prețuri, alte modalități.
13. Spre regret, autoritățile contractante nu utilizează sau foarte rar utilizează instrumentele legale de care dispun (inclusiv cele care reies din prevederile Codului civil, legislației procesual – civile, altor acte normative) pentru a stopa încălcările operatorilor economici la etapa de executare a contractelor, pentru a-i responsabiliza și obliga să remedieze neconformitățile (reclamații, sancțiuni, solicitarea Agenției Achiziției Publice privind includerea operatorului economic în Lista de interdicție). Este și cazul autorităților publice ale raionului Cantemir.
14. Constatăm o situație dezolantă – reprezentanții societății civile nu participă și nu sunt implicați în procesul de achiziții publice la nivel de raion. Desigur, trebuie să remarcăm numărul extrem de

mic al organizațiilor non-guvernamentale în raion, precum și lipsa activismului civic din partea cetățenilor, fapt ce se răsfrânge și asupra participării în cadrul grupurilor de lucru și procedurilor de achiziții publice.

15. În câteva acțiuni se dublează indicatorii care se referă la instruirea specialiștilor și membrilor grupului de lucru pentru achiziții, fapt ce duce la confuzii și eventuale contradicții.

Prioritatea nr.4: (Serviciile publice și resursele umane)

16. Pe pagina web a Consiliului raional lipsesc informații despre angajările în autoritățile publice raionale, începând cu etapa de selectare și culminând cu deciziile de angajare a cadrelor în serviciu public.
17. Informațiile raportate de către administrația din Cantemir privind numărul instruirilor și programelor de dezvoltare profesională de care a beneficiat un funcționar public pe durata unui an nu se regăsesc pe pagina web a Consiliului raional. Totodată, acestea sunt confuze și contradictorii în comparație cu informațiile raportate privind realizarea acțiunilor 9 și 17 din Plan, care tot se referă la instruire. Plus la aceasta, APL Cantemir nu indică în raport, dar nici pe web nu sunt informații, referitor la instruirile pentru aleșii locali în anul 2019.
18. Informațiile privind evaluarea permanentă a performanțelor personalului din start sunt confuze, deoarece nu este clar la care formă de evaluare a performanțelor se referă – la evaluarea anuală potrivit legii nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public și Regulamentului cu privire la dezvoltarea profesională continuă a funcționarilor publici (anexa nr.10 la Hotărârea Guvernului nr.201/2009) sau la evaluarea trimestrială potrivit legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270/2018 și Hotărârea Guvernului nr.1231/2018 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.270/2018.
19. Pe pagina web a Consiliului raional Cantemir lipsește o rubrică destinată reclamațiilor. Totodată, constatăm o dublare a indicatorului ce privește existența unei rubrici web pentru reclamații în acțiunile nr.26 și nr.28 din Plan.

Prioritatea nr.5: (Transparența activității APL)

20. Pagina web a Consiliului raional Cantemir nu este pe deplin funcțională, nu este actualizată cu informații publice disponibile și necesare de adus la cunoștința cetățenilor, iar informațiile publicate sunt într-un format incomod pentru accesare de către publicul larg. Pagina web nu dispune de toate compartimentele necesare, în dependență de domeniile informațiilor cu caracter public (consultări publice, servicii publice, achiziții publice etc.), inclusiv nu există un compartiment dedicat special domeniul corupției și măsurilor de prevenire.
21. Cetățenii, în special tinerii, nu cunosc despre faptul existenței unei pagini web a Consiliului raional Cantemir, în calitate de instrument de reflectare a activității autorităților publice raionale și diseminare a informațiilor publice utile cetățenilor.
22. În ce privește indicatorul ”numărul anunțurilor privind ședințele / consultările publice ce urmează a fi organizate” aceste este unul eronat și confuz pentru entitatea publică raportoare. De facto, sunt 2 indicatori distincți, care se referă pe de o parte la anunțul privind convocarea ședințelor Consiliului raional, iar pe de altă parte la anunțul privind consultările publice ce urmează a fi organizate.
23. În rezultatul analizei paginii web constatăm că administrația publică raională nu a realizat obligația de a aduce la cunoștință cetățenilor anunțul despre desfășurarea ședinței publice (cu cel puțin 10 zile înaintea ședințelor ordinare și cu cel puțin 3 zile înaintea celor extraordinare). În ce

privește anunțurile privind organizarea consultărilor publice, unele din ele au fost plasate pe web, însă acestea nu conțin toate elementele cerute de actele normative, inclusiv nu au respectat termenul de 10 zile necesar pentru consultări. Plus la aceasta, anunțurile sunt plasate dispersat în mai multe rubrici, fapt ce creează confuzii și anumite dificultăți în identificarea informației.

24. Deși administrația raională indică în rapoartele sale că au fost desfășurate mai multe consultări publice în anul 2019, la care au participat un număr impunător de cetățeni, cu recepționarea recomandărilor de la aceștia, pe pagina web nu există nici o informație despre consultările publice, iar la discuțiile cu reprezentanții administrației raionului Cantemir și societatea civilă, ambele părți au menționat despre neparticiparea cetățenilor în procesul decizional, fiind pasată de la o parte la alta responsabilitatea pentru această stare a lucrurilor. Părțile trebuie să înțeleagă că inactivitatea cetățenilor și slaba participare cetățenească se datorează faptului că oamenii nu își cunosc drepturile pe care le au în relația cu autoritățile publice, inclusiv sunt descurajați de a interacționa cu autoritățile publice locale. Pe de altă parte, o mare parte a personalului din autorități nu este conștient de obligațiile care îi revin pentru a asigura implicarea cetățeanului în actul decizional.
25. De facto, administrația raională a înțeles eronat ce reprezintă grupurile de lucru permanente sau adhoc pentru consultarea proiectelor de decizii. Se are în vedere crearea unor mecanisme instituționalizate de cooperare și parteneriat între autoritățile publice și societatea civilă. Din analiza paginii web a Consiliului raional nu au fost identificate informații privind existența unor astfel de consilii consultative și grupuri de lucru, care participă la procesul decizional.
26. Este salutar să așezăm administrația raională publică pe pagina web un șir de informații despre serviciile sociale oferite de către autoritățile publice raionale, însă acestea trebuie actualizate și completate.

IV. Propuneri și recomandări

Recomandări generale

1. Informarea noilor consilieri raionali despre Planul local (raional) anticorupție pentru anii 2018 – 2020 și implementarea acestuia, care prin interacțiunea lor cu cetățenii și alegătorii va impulsiona nivelul de cunoaștere a acestui document de către publicul larg.
2. Se impune completarea paginii web cu informații privind implementarea planului local anticorupție (acțiunile realizate și indicatorii atinși), menționate expres în rapoartele de implementare, publicate de către administrația raională pe web și prezentate către Centrul Național Anticorupție.
3. Informațiile privind implementarea planului local anticorupție necesită a fi ordonate pe pagina web pentru a fi ușor accesibile și identificabile de către cetățeni (user - friendly). Ca opțiune, sugerăm publicarea informației unificate referitor la integritate și anticorupție (Prioritatea nr.1 din Plan) într-o singură rubrică pe pagina web, crearea rubricii destinate patrimoniului public și publicarea informațiilor la acest subiect (Prioritatea nr.3 din Plan) și crearea rubricii cu informații ce țin de serviciile sociale și resursele umane (Prioritatea nr.4 din Plan). În privința transparenței achizițiilor (Prioritatea nr.2 din Plan) și procesului decizional (Prioritatea nr.5 din Plan) este necesar de completat rubricile existente cu informații despre acțiunile și indicatorii realizați.
4. În rapoartele privind implementarea planului local anticorupție este necesar de a insera o rubrică suplimentară, în care entitatea publică raportează va fi responsabilă de indicarea argumentelor, cauzelor și obstacolelor care împiedică realizarea acțiunilor și indicatorilor din Plan, cu prezentarea soluțiilor pentru depășirea acestora.
5. În rapoartele privind implementarea planului local anticorupție, indicatorii din acțiuni trebuie completați și prezentați în raport în mod separat pentru fiecare entitate publică responsabilă, dar nu ca o cifră generală per indicator pentru toate entitățile.

6. Pentru facilitarea analizei și prelucrării informațiilor prezentate în rapoartele privind implementarea planului local anticorupție, inclusiv pentru sporirea calității și corectitudinii informațiilor prezentate, entitatea rapoartoare urmează să indice în raport adresa către informația pe web și linkul web (cu condiția ca raportul să fie transmis într-un format care să permită accesarea linkului).
7. Pentru efortul depus de către persoanele responsabile din administrația raională de monitorizare și raportare privind implementarea Planului raional anticorupție, trebuie de identificat instrumente de motivare și stimulare suplimentare, inclusiv acordarea sporului pentru performanță de către conducerea administrației, prevăzut de legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270/2018 și Hotărârea Guvernului nr.1231/2018 pentru punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.
8. Examinarea de către entitățile publice a posibilității instituirii unei funcții specifice de coordonator / ofițer de colectarea informațiilor, monitorizarea realizării acțiunilor ce au tangență cu integritatea și prevenirea corupției, elaborarea și prezentarea rapoartelor privind implementarea Planului raional anticorupție, alte responsabilități. În cazul în care se optează pentru o persoană din statele de personal, care are alte atribuții funcționale, se impune completarea fișei de post a personalului respectiv și participarea periodică la instruiți organizate de către Centrul Național Anticorupție, precum și beneficierea de suport și consiliere permanentă din partea CNA.
9. Este oportun de a modifica cadrul normativ în domeniul politicilor anticorupție pentru a unifica multitudinea de registre gestionate de entitățile publice în calitate de instrumente pentru cultivarea integrității instituționale.
10. Pentru a nu transforma în formalitate raportarea unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea privind implementarea planurilor locale anticorupție, Centrul Național Anticorupție are responsabilitatea de a efectua o analiză mai aprofundată a acestor rapoarte, cu verificarea informațiilor prezentate, efectuarea analizei impactului măsurilor întreprinse la nivel raional, iar în final cu înaintarea entităților publice rapoartoare anumite recomandări pentru atingerea obiectivelor trasate de Planurile locale anticorupție.
11. Considerăm oportună regândirea construcției Planurilor locale anticorupție și metodologia de evaluare pentru a avea opțiunea de stabilire a nivelului de realizare a fiecărui indicator în parte. Plus, se impune modificarea modalității de evaluare pentru unii indicatori, or, nu este relevant să fie apreciat cu calificativul "nerealizat" o acțiune cu caracter permanent în privința căreia nu există niciun indicator cantitativ realizat (exemplu: nu au fost raportate / soluționate / sesizări către Autoritatea Națională de Integritate / acte de constatare emise în ce privește cazurile de conflicte de interese).
12. Sugerăm schimbarea perioadei de raportare pentru autoritățile responsabile de implementarea planurilor locale de acțiuni anticorupție, de la trimestrială (semestrială) la raportarea anuală și expedierea rapoartelor de monitorizare până la sfârșitul lunii ianuarie a anului următor către Centrului Național Anticorupție.
13. Din punct de vedere conceptual, Hotărârea Guvernului nr.676/2017 privind aprobarea mecanismului de elaborare și coordonare a planurilor sectoriale și locale de acțiuni anticorupție pentru anii 2018-2020 trebuie să instituie responsabilități în materie de integritate și pentru unitățile administrativ-teritoriale de nivelul întâi, similare cu cele pentru nivelul doi. Eventual, după revizuirea acestui act normativ (probabil la finele anului anului 2020), ar fi oportun de indicat cel puțin pentru municipii și orașe să elaboreze și să aprobe planuri anticorupție locale conform structurii-tip din Hotărârea Guvernului.

14. După 2 ani de implementare a acestui instrument anticorupție în unitățile administrativ-teritoriale de nivelul doi, e necesar de efectuat o evaluare a impactului Planurilor raionale anticorupție, tuturor dificultăților de realizare a acestora și raportare din partea entităților publice, dar și evaluarea oportunității continuării acestui instrument sau schimbarea cu unul mai eficient, fără sporirea și dublarea responsabilităților autorităților publice locale.

Recomandări detaliate

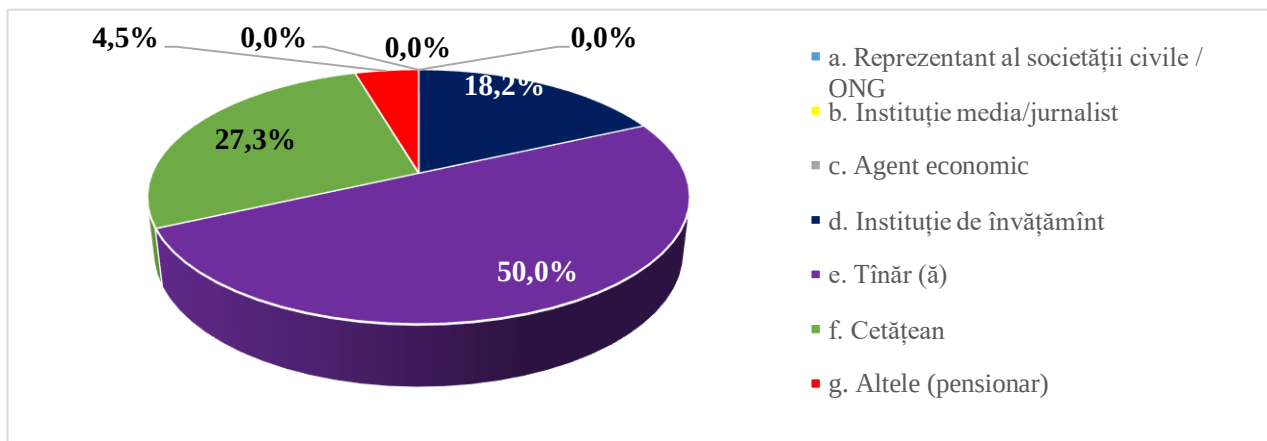
	<i>Recomandarea</i>	<i>Nr. acțiunii din Plan</i>
1	Publicarea pe web a informațiilor despre cazurile de incompatibilitate și încălcare a regimului conflictelor de interese din anul precedent și cum au fost soluționate aceste cazuri.	acț. 1 - 3
2	Excluderea responsabilității de ținere a evidenței declarațiilor de avere și interese personale, deoarece informațiile privind numărul declarațiilor depuse pe fiecare raion și entitate publică pot fi furnizate Centrului Național Anticorupție de către Autoritatea Națională de Integritate.	acț. 2
3	Excluderea responsabilității de monitorizare a numărului actelor de constatare ale Autorității Naționale de Integritate cu privire la conflictele de interese, întrucât aceste informații sunt deținute și pot fi furnizate nemijlocit de Autoritatea Națională de Integritate.	acț. 3
4	Publicarea informațiilor despre activitatea comisiilor de evaluare și evidență a cadourilor și registrele de evidență a cadourilor, inclusiv din instituțiile publice subordonate Consiliului raional.	acț. 4
5	Publicarea procedurilor și modalităților de raportare a practicilor ilegale în calitate de avertizori de integritate, inclusiv informațiilor privind protejarea acestora de eventuale abuzuri și răzbunări.	acț. 6
6	Publicarea pe web a Registrelor riscurilor, care includ și riscurile de corupție.	acț. 10
7	Organizarea instruirilor și participarea funcționarilor la instruiți pe subiecte tangente cu prevenirea corupției și asigurarea climatului de integritate în entitățile publice locale (influențe necorespunzătoare, norme de etică și deontologice etc.).	acț. 1 - 11
8	Continuarea eforturilor și întreprinderea acțiunilor pentru suplinirea funcției vacante de specialist auditor în cadrul entității publice.	acț. 12
9	Indicarea expresă în denumirea acțiunii că aceasta se referă la bunurile imobile.	acț. 13
10	Excluderea indicatorului "Planurile anuale de achiziții publice ale entității publice, publicate pe pagina web oficială" din acțiunea 13, deoarece un astfel de indicator se cuprinde în acțiunea 18 din Plan.	acț. 13 acț. 18
11	Indicarea pentru toate entitățile publice a numărului exact al bunurilor din patrimoniul public local înregistrate și evaluate.	acț. 13
12	Publicarea pe pagina web a informațiilor despre bunurile imobile din patrimoniul public înregistrate, evaluate și gestionate de către APL.	acț. 13
13	Publicarea pe web a informațiilor privind desfășurarea și rezultatele licitațiilor de vânzare / locațiune / arendă a bunurilor patrimoniului public raional.	acț. 13 - 14

14	Modificarea denumirii acțiunii ”asigurarea gestionării transparente și responsabile a patrimoniului public”.	acț. 13
15	Excluderea indicatorului ”Informația privind gestionarea patrimoniului entităților publice publicată”.	acț. 13
16	Publicarea informațiilor (rapoartelor) despre rezultatele și performanța proiectelor de asistență realizate din fonduri externe, cu evaluarea obiectivelor atinse, sustenabilitatea proiectului, alte informații despre performanțele acestora.	acț. 13
17	Publicarea Regulamentului intern de gestionare al patrimoniului public local.	acț. 15
18	Organizarea instruirilor agenților publici în domeniul administrării și gestionării patrimoniului public și publicarea informațiilor despre instruirile desfășurate.	acț.17
19	Respectarea procesului de consultări publice al proiectului bugetului raional, cu publicarea obligatorie a anunțului privind organizarea consultărilor publice, care trebuia să cuprindă tuturor informațiilor prevăzute de cadrul normativ, necesare pentru cetățeni, cu acordarea timpului suficient pentru a veni cu recomandări (cel puțin 10 zile lucrătoare).	acț. 18
20	Publicarea pe web a informațiilor privind achizițiile publice, de la etapa de planificare până la etapa de executare a contractelor de achiziții și raportare a executării, inclusiv să cuprindă informații privind achizițiile publice de valoare mică.	acț. 18 - 21
21	Inserarea unor indicatori separați referitor la: a) publicarea pe web a procedurilor și rezultatelor achizițiilor publice de valoare mică; c) publicarea pe web a anunțurilor de participare la achizițiile publice desfășurate prin licitații publice, cererea ofertelor de prețuri, alte modalități.	acț. 19
22	Elaborarea și publicarea pe web a rapoartelor trimestriale / semestriale și anuale de executare a contractelor de achiziție publică. La fel, publicarea pe web a Dărilor de seamă privind realizarea achizițiilor publice de valoare mică.	acț. 19 acț. 21
23	Publicarea pe web a ordinului intern privind activitatea grupului de lucru în achiziții publice, cu specificarea comprehensivă a drepturilor și responsabilităților fiecărui membru.	acț. 20
24	Publicarea pe web a informațiilor referitoare la modificările la contractele de achiziții publice.	acț.21
25	Utilizarea instrumentelor legale pentru a stopa încălcările operatorilor economici la etapa de executare a contractelor, pentru a-i responsabiliza și obliga să remedieze neconformitățile (reclamații, sancțiuni, solicitarea Agenției Achiziției Publice privind includerea operatorului economic în Lista de interdicție).	acț. 21
26	Încurajarea, facilitarea și invitarea reprezentanților societății civile de a participa și implica în procesul de achiziții publice la nivel de raion, inclusiv la etapa de monitorizare a executării contractelor de achiziții.	acț. 22
27	Excluderea indicatorilor care se referă la instruire din acțiunile nr.23/1-23/2 și inserarea lor în acțiunea nr.23/3 din Plan.	acț.23/1 – 23/3
28	Depunerea eforturilor sporite din partea entităților publice de a organiza, fie de a solicita instruirii pentru specialiștii și membrii grupurilor de lucru în achiziții de la Agenția Achiziții Publice, alte autorități publice (Centrul Național Anticorupție, Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor, Ministerul Finanțelor), inclusiv de la ONG-le care oferă astfel de instruirii.	acț.23/1 – 23/3

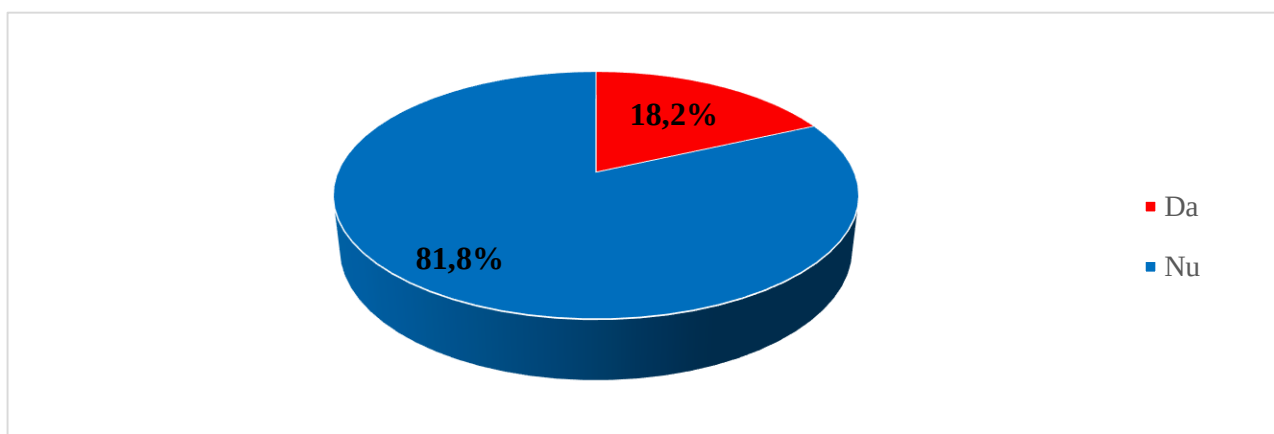
29	Este necesar de divizat ambii indicatori ai acțiunii separat pentru specialiștii în achiziții și separat pentru membrii grupului de lucru.	acț.23/1 – 23/3
30	Asigurarea accesului publicului la toate informațiile ce se referă la selectarea și angajarea cadrelor în serviciu public, inclusiv prin arhivarea acestor informații pe pagina web (numărul și numele candidaților ce participă la concursurile de selecție pentru posturile vacante, informațiile din procesele-verbale ale comisiei de selectare a candidaților pentru funcția vacantă, incluzând evaluarea comisiei și clasamentul solicitanților).	acț. 24
31	Publicarea pe web a informațiilor privind instruirile și programele de dezvoltare profesională de care au beneficiat funcționarii publici.	acț. 25
32	Asigurarea instruirilor pentru aleșii locali nu doar la începutul mandatului, dar și pe perioada acestuia, inclusiv prin intermediul ONG-lor care desfășoară astfel de instruirii.	acț. 25
33	Specificarea expresă în acțiune și în indicatorii de progres la care formă de evaluare a performanțelor personalului acestea se referă (evaluarea potrivit legii nr.158/2008 Hotărârea Guvernului nr.201/2009 (anexa nr.10) sau evaluarea potrivit legii nr.270/2018 și Hotărârea Guvernului nr.1231/2018). Eventual de divizat indicatorii pentru fiecare tip de evaluare a performanțelor.	acț. 26
34	Publicarea pe web a informațiilor privind evaluarea permanentă a performanțelor personalului.	acț. 26
35	Excluderea indicatorului de la acțiunea nr.27 ”rubrica pentru reclamații pe pagina web”, care deja se cuprinde în indicatorul din acțiunea nr.28 ”pagina web conține un instrument online pentru depunerea plângerilor/ reclamațiilor”.	acț. 27 - 28
36	Modernizarea paginii web a Consiliului raional Cantemir pentru a deveni funcțională și actualizarea permanentă cu informații publice necesare cetățenilor, ușor accesibile de către utilizatori.	acț. 28
37	Divizarea indicatorului ”numărul anunțurilor privind ședințele / consultările publice ce urmează a fi organizate” în 2 indicatori distincți ”numărul anunțurilor privind convocarea ședințelor” și ”numărul anunțurilor privind consultările publice ce urmează a fi organizate”.	acț. 29
38	Publicarea pe web a anunțurilor privind convocarea ședințelor Consiliului raional și anunțurilor privind organizarea consultărilor publice, care trebuie să conțină toate elementele cerute de actele normative, inclusiv respectarea termenului necesar pentru consultări.	acț. 29
39	Depunerea eforturilor de către entitățile publice pentru a asigura implicarea cetățeanului în actul decizional, prin utilizarea mai multor metode și instrumente, inclusiv prin informarea direcționată a părților interesate despre examinarea proiectelor de decizii care le pot afecta (prin e-mail, rețele sociale, instrumente electronice, poștă, inclusiv elaborarea și actualizarea unei liste a părților interesate).	acț. 29 acț. 29
40	Instituirea și utilizarea consiliilor consultative și grupurilor de lucru (permanente sau ad hoc) în calitate de forme eficiente de cooperare și parteneriat între autoritățile publice și societate.	acț. 30
41	Administrația raionului Cantemir urmează să aducă la cunoștință pe pagina web informații depline privind programele de asistență socială adoptate, instituțiile de asistență socială înființate, informații despre serviciile sociale furnizate de unitatea administrativ-teritorială și modalitatea de aplicare pentru un potențial beneficiar.	acț. 32

**Percepția cetățenilor din raionul Cantemir
privind nivelul de corupție și impactul acțiunilor anticorupție**
(Numărul persoanelor chestionate – 22)

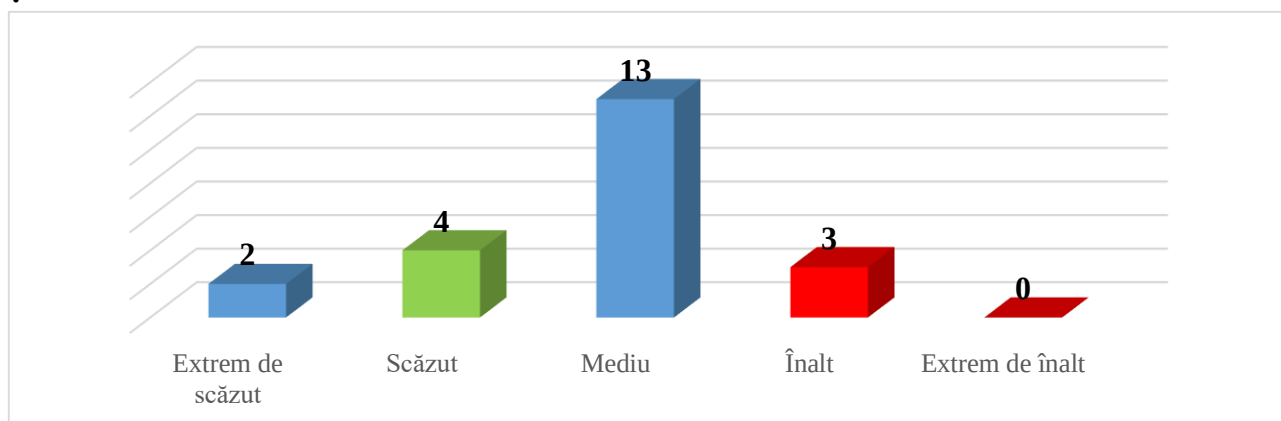
1. Răspundeți la acest chestionar în calitate de:

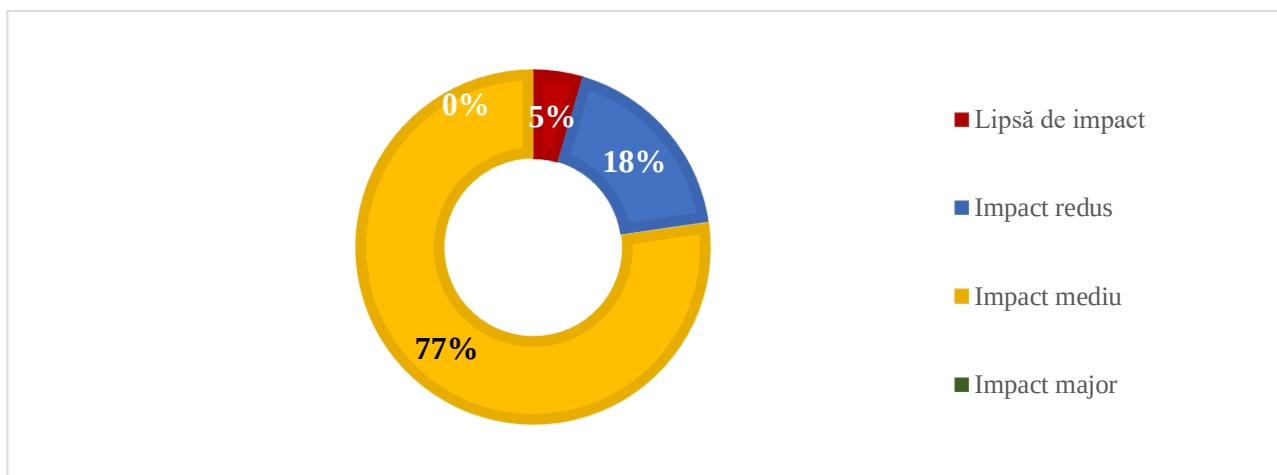
2. Cunoașteți despre existența Planului raional anticorupție și acțiunile cuprinse în acest Plan?

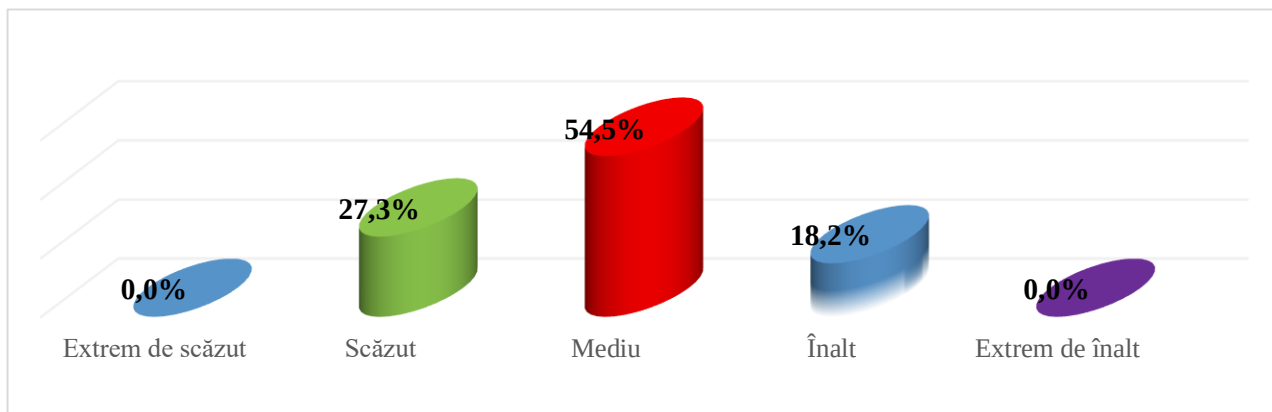
3. Cum apreciați capacitățile autorităților publice raionale în prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității profesionale a funcționarilor publici ?

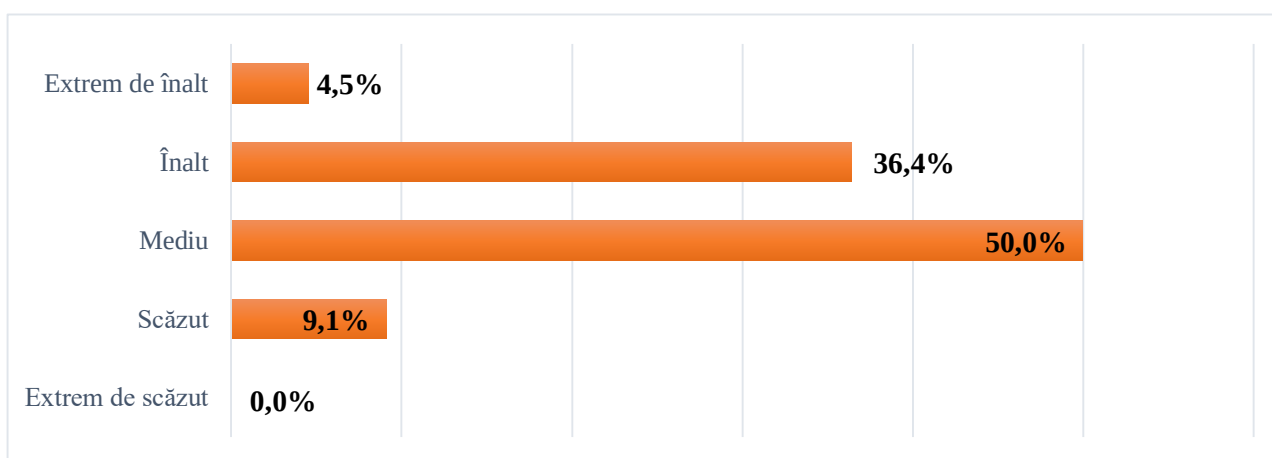
4. Cum apreciați impactul acțiunilor și măsurilor întreprinse la nivel de raion în prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității?

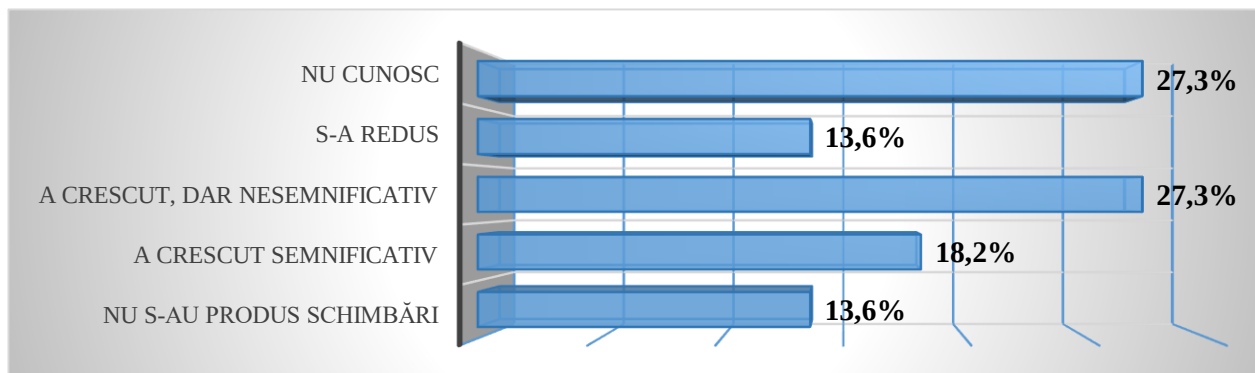
5. Cum apreciați integritatea funcționarilor publici și aleșilor raionali?

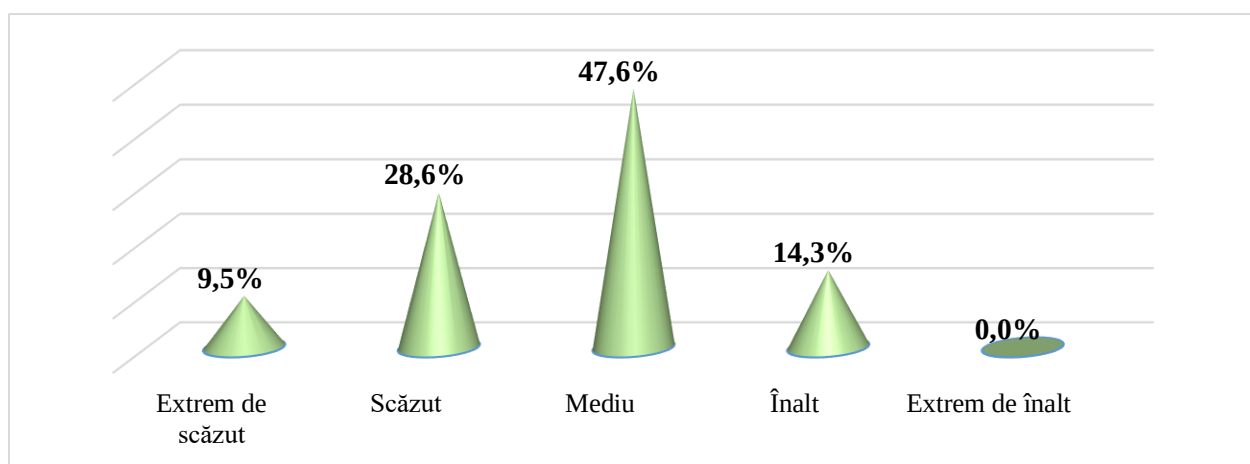
6. Cum apreciați capacitățile/profesionalismul/cunoștințele funcționarilor publici și aleșilor raionali?

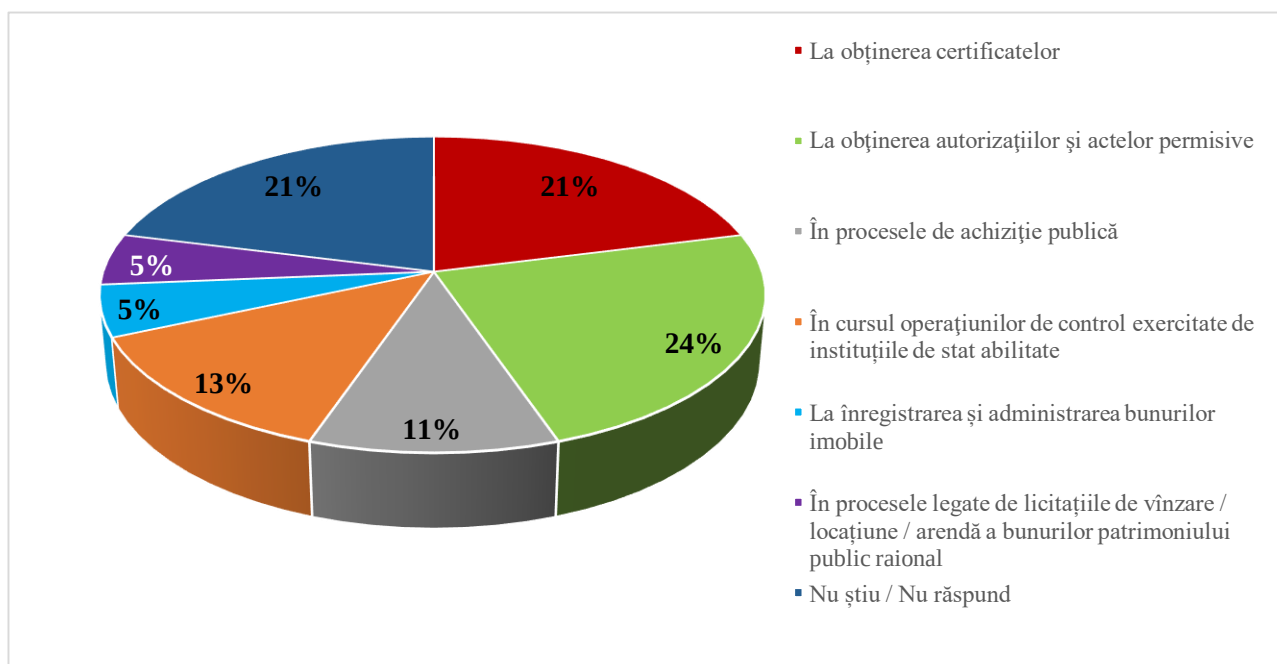
7. Cum apreciați evoluția transparenței și a accesului la informații publice în 2019?

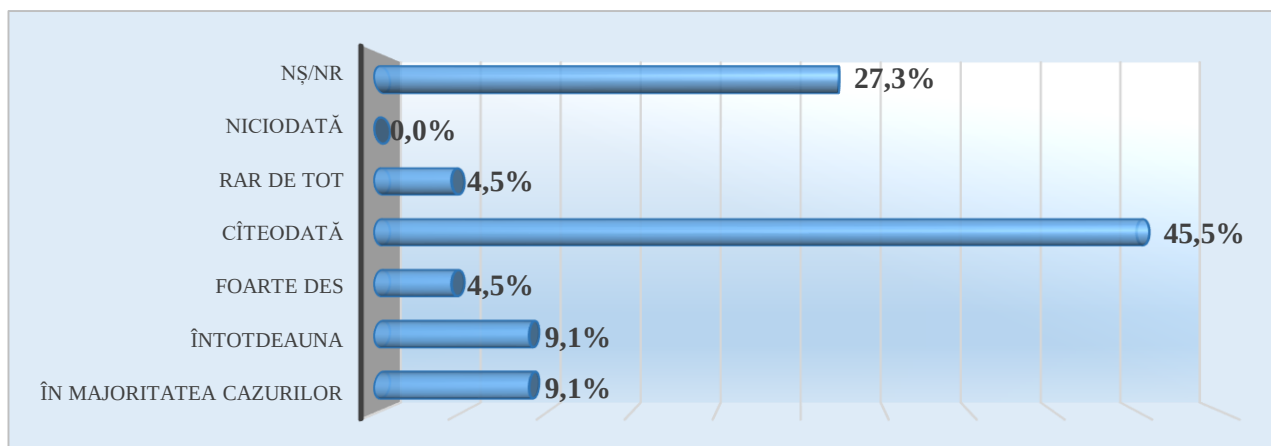
8. La ce nivel apreciați practicile de corupție în autoritățile și instituțiile publice raionale?

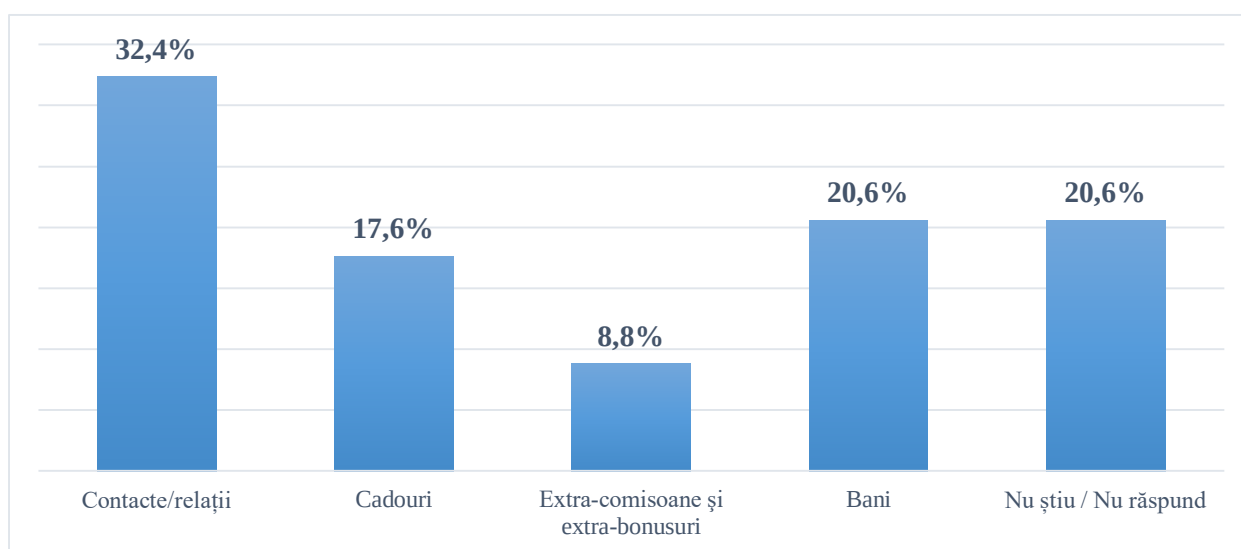
9. În care din următoarele situații o persoană fizică / juridică se confruntă, în mod direct, cu aspecte legate de corupție (puteți alege una sau mai multe opțiuni)?

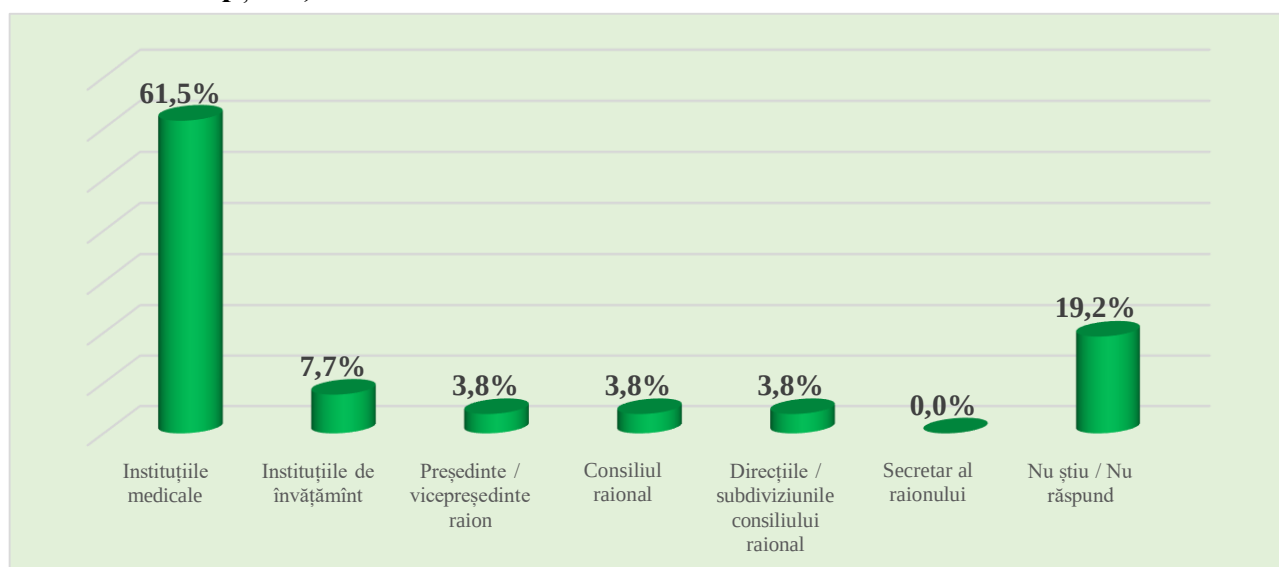
10. Este mai simplu de a soluționa problemele cu autoritățile / instituțiile raionale pe căi neoficiale decât pe cele oficiale?

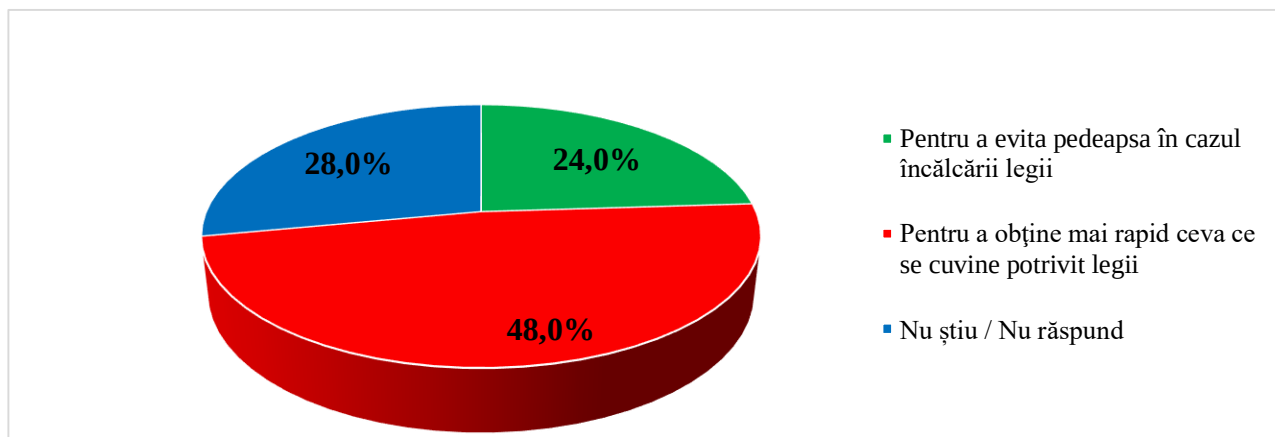
11. Căile neoficiale de soluționare a problemelor cu sectorul public, de obicei, iau forma de:

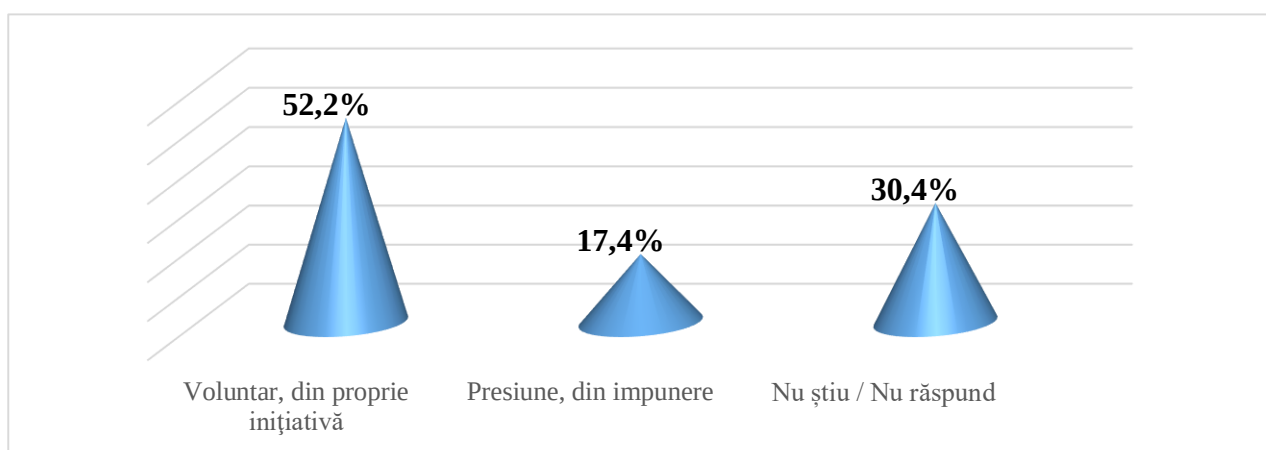
12. Care sunt autoritățile / instituțiile în care se plătește neoficial mai frecvent (puteți alege una sau mai multe opțiuni)?

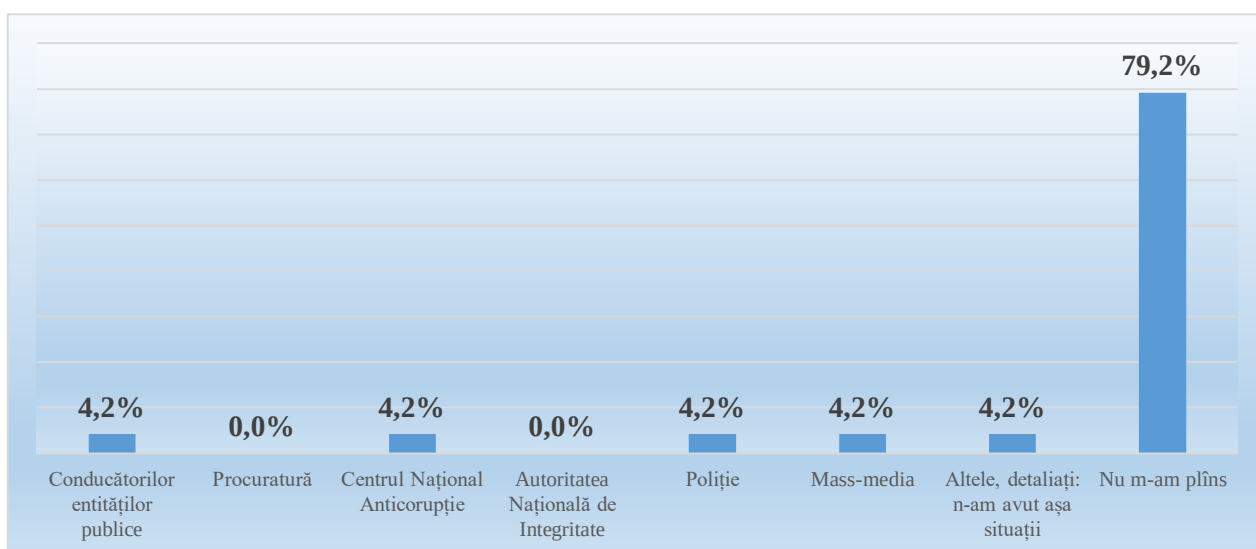
13. Care este scopul plăților neoficiale?

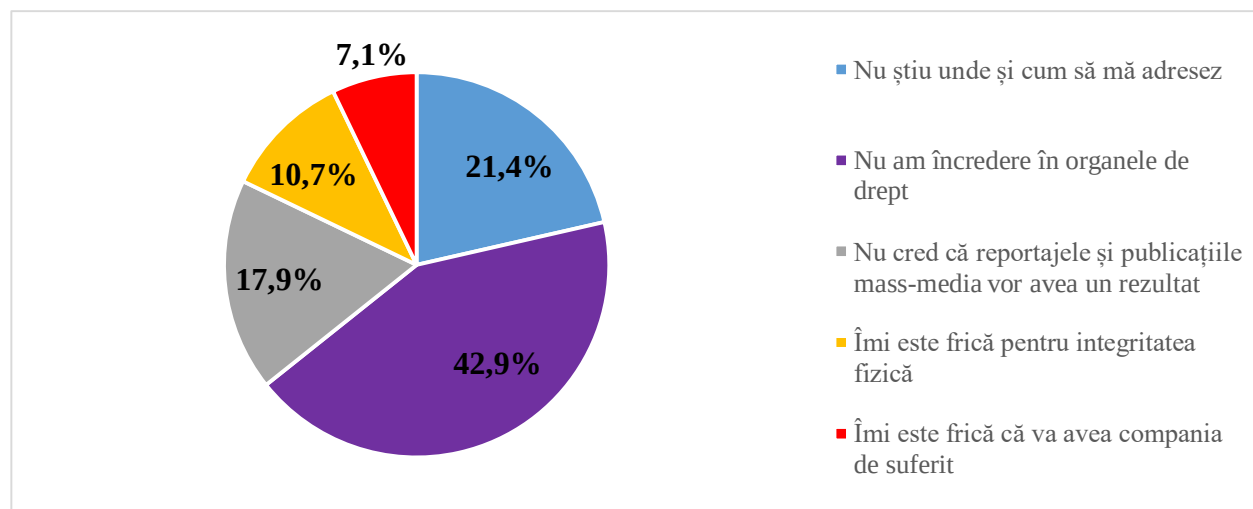
14. Cine a fost inițiatorul plăților neoficiale?

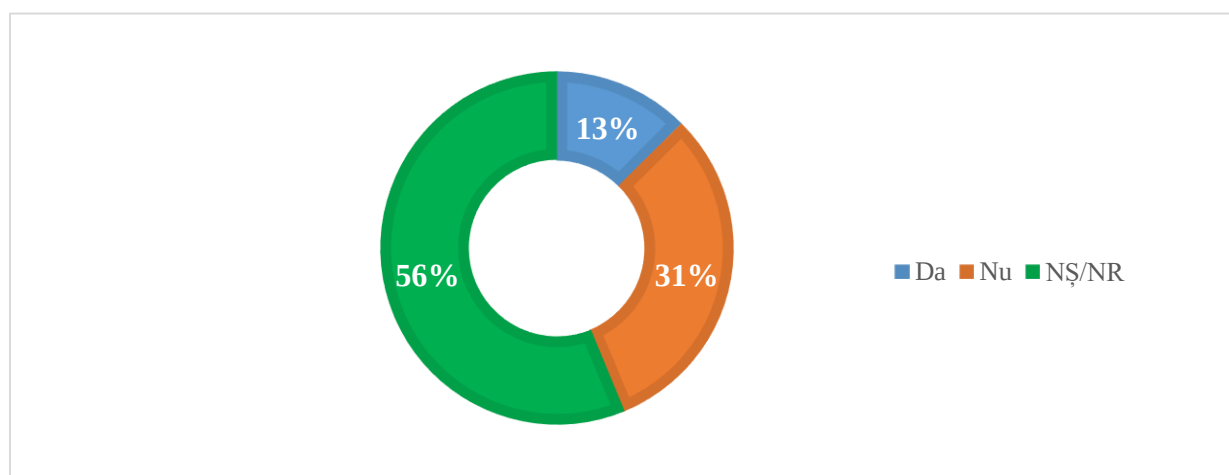
15. Unde v-ați plâns pe cazurile de corupție cu care v-ați confruntat?

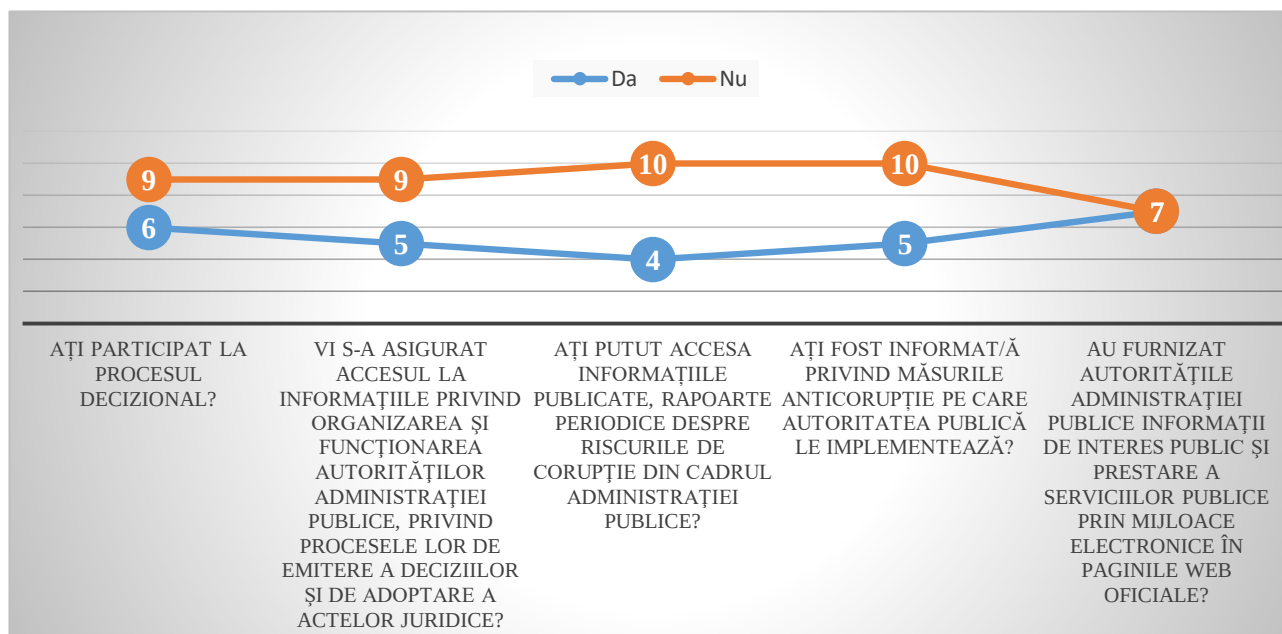
16. Motivele neadresării/nesemnălării privind cazurile de corupție?

17. În cazul în care v-ați adresat, a fost rezolvată problema Dvs.?

18. În calitate de persoană fizică și/ sau reprezentant al grupurilor care nu aparțin sectorului public:

19. În opinia Dvs. care sunt cele mai grave probleme ale autorităților publice raionale, aleșilor locali și funcționarilor publici în domeniul integrității?
❖ Birocrația și cumătrismul în primul rând.
❖ Birocrația îngreunează procesul de executare a deciziilor de implementare a proiectelor, deoarece impune trecerea prin foarte multe instanțe (etape, instituții) ceea ce încurajează autoritățile să comită acte de corupție pentru a trece mai ușor, rapid prin toate aceste etape sau să apeleze obligatoriu la relații și cunoștințe.
❖ Des sunt comise acte de corupție în procesul desfășurării achizițiilor publice.
❖ Prima problemă este îmbunătățirea condițiilor de trai în raioane, iar a doua este cultura (comportamentul oamenilor față de bunurile orașanești).
❖ După părerea mea cele mai grave probleme ale autorităților publice raionale, aleșilor locali și funcționarilor publici în domeniul integrității sunt următoarele: de obicei autoritățile publice raionale se eschivează de la adevăr deoarece anume ei sunt cei care au provocat aceste probleme.
❖ Transparența.

20. În opinia Dvs., ce îmbunătățiri / schimbări / acțiuni sunt necesare pentru prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității?
✓ Eliminarea cumătrismului și birocrăției.
✓ Asigurarea transparenței în procesul de luare a deciziilor și în procesul de implementare / executare a proiectelor și deciziilor APL.
✓ Instruirea APL în domeniul elaborării proiectelor pentru soluționarea problemelor locale și facilitarea acestui proces.
✓ Supravegherea video a oamenilor la postură de muncă în orașe sau sate (de exemplu, supravegherea oamenilor în stradă).
✓ În opinia mea, în privința îmbunătățirii pentru prevenirea, depistarea, contracararea actelor de corupție și asigurarea integrității este nevoie de următoarele: însăși schimbarea începe de la noi, dacă tu vei respecta dreptul de cetățean și dacă vei accepta sau vei da mită în diverse probleme.
✓ Cred că dacă persoanele ce iau mită ar fi pedepsiți cu amenzi care să-i facă să înțeleagă greșeala pe care o fac, atunci corupția ar înceta.
✓ Să fie totul transparent și publicat.
✓ Să se respecte legea la fel pentru toți cetățenii Republicii Moldova.